

Budapest,
2004. szeptember 28.,
kedd

136. szám

Ára: 644,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

		Oldal
83/2004. (IX. 28.) ESZCSM r.	Miniszeri utasítások hatályon kívül helyezéséről	11552
27/2004. (IX. 28.) HM r.	A hivatásos, szerződéses és hadköteles katonák térítésmentes és kedvezményes természetbeni ellátásáról szóló 2/1998. (II. 4.) HM rendelet módosításáról	11553
14/2004. (IX. 28.) KvVM r.	A Balatonkenesei-tátorjános Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési tervéről	11554
27/2004. (IX. 28.) OM r.	A szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2003. évi LXXXVI. törvény végrehajtásáról szóló 13/2004. (IV. 27.) OM rendelet módosításáról	11555
39/2004. (IX. 28.) PM r.	A jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 8/2004. (III. 10.) PM rendelet módosításáról	11555
91/2004. (IX. 28.) OGY h.	A Magyar Köztársaság és Szerbia és Montenegró között a Magyar Köztársaságban élő szerb kisebbség és a Szerbia és Montenegróban élő magyar kisebbség jogainak védelméről szóló, Budapesten, 2003. október 21-én aláírt Egyezmény megerősítéséről. . .	11559
92/2004. (IX. 28.) OGY h.	Az Országgyűlés felhatalmazásának megadásáról az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 22. §-a alapján az M6-os autópálya érdi tető-Dunaújváros M6-M8 csomópont közötti szakasz koncessziós szerződésének megkötéséhez	11559
93/2004. (IX. 28.) OGY h.	A Magyar Nemzeti Bank 2001. évi üzleti jelentése és éves beszámolója elfogadásáról	11560
33/2004. (IX. 28.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	11560
34/2004. (IX. 28.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	11576
	Helyesbítés	11580

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

Az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter

83/2004. (IX. 28.) ESZCSM rendelete

miniszteri utasítások hatályon kívül helyezéséről

Az 1988. január 1-jét megelőzően kibocsátott utasítások deregulációjára irányuló miniszteri rendeletek kiadását biztosító felhatalmazásról szóló 237/2004. (VIII. 13.) Korm. rendelet 1. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A rendelet *melléklete* szerinti miniszteri utasítások hatályukat veszítik.

2. §

Ez a rendelet 2004. október 1-jén lép hatályba, és 2005. január 1-jén hatályát veszti.

Dr. Kökény Mihály s. k.,
egészségügyi, szociális és családügyi miniszter

Melléklet

a 83/2004. (IX. 28.) ESZCSM rendelethez

8200–1/1952. (Eü. K. 4.) EüM ut. az ipari tanulóotthonokra vonatkozó egészségügyi szabályok megállapítása tárgyában

1300–5/1952. (Eü. K. 16.) EüM ut. a hatósági orvosi bizonyítványok kiállításának szabályozása tárgyában

8200–1/1953. (Eü. K. 4.) EüM ut. az általános iskolákra, közép- és szakiskolákra, valamint az ipari tanulóiskolákra és tanintézetekre vonatkozó közegészségügyi szabályok megállapítása tárgyában

8200–2/1953. (Eü. K. 7.) EüM ut. az élelmiszerellátás körében dolgozók egészségügyi oktatásáról

8200–4/1954. (Eü. K. 14.) EüM ut. az élelmiszerellátás körében dolgozók egészségügyi oktatásáról szóló 8200–2/1953. (Eü. K. 7.) EüM utasítás módosításáról

8200–9/1954. (Eü. K. 21.) EüM ut. a magánkereskedelem és a magánvendéglátó-iparban foglalkoztatottak egészségügyi oktatásáról

23/1960. (Eü. K. 13.) EüM ut. az ipari tanulók szakmai alkalmassági és időszakos orvosi vizsgálatának újabb szabályozásáról szóló 8300–22/1954. (Eü. K. 14.) EüM utasítás módosítása tárgyában

41/1964. (Eü. K. 19.) EüM ut. a vakok utazási kedvezményéről

51/1968. (Eü. K. 19.) EüM ut. a gyógyító-megelőző ellátás országos intézeteinek szervezetéről és működéséről, valamint az intézetekben működő szakmai kollégiumokról

18/1969. (Eü. K. 7.) EüM ut. a hadigondozási ellátás további javításáról

17/1970. (Eü. K. 7.) EüM ut. a hadigondozási járadékok kiegészítéséről

19/1970. (Eü. K. 10.) EüM ut. a radioaktív gyógyszerek előállításával, minőségi követelményeivel és forgalomba hozatalával kapcsolatos egyes rendelkezésekről

16/1975. (Eü. K. 12.) EüM ut. az újszülöttek anyagszere-rendellenességeinek vizsgálatáról szóló 5/1975. (V. 28.) EüM rendelet végrehajtásáról

5/1976. (Eü. K. 2.) EüM ut. a szakoktatói, az intézetvezetői és a mentőtiszt szakképzéséről

36/1977. (Eü. K. 25.) EüM ut. a sorozó orvosok kijelöléséről és jogállásáról

38/1977. (Eü. K. 25.) EüM ut. az egészségügy területén működő pszichológusok tevékenységéről

15/1978. (Eü. K. 6.) EüM ut. az egészségügyi ágazatba tartozó szervek statisztikai tevékenységéről

22/1978. (Eü. K. 21.) EüM ut. a gyógyszerértékesítők működésének megállapításáról szóló 22/1976. (Eü. K. 14.) EüM utasítás kiegészítéséről

13/1980. (Eü. K. 9.) EüM ut. az egészségügyi-orvostudományi könyvtári hálózatról

27/1980. (Eü. K. 22.) EüM ut. a betegek beutalásáról a gyógyító-megelőző ellátás intézeteibe

22/1981. (Eü. K. 14.) EüM ut. az Egészségügyi Minisztérium Gazdasági Igazgatóságáról

33/1981. (Eü. K. 21.) EüM ut. az anaesthesiológiai és intenzív betegellátó osztályok, az égési sérülteket ellátó osztályok és a perinatalis intenzív centrumok működésének higiénés rendjéről

5/1982. (Eü. K. 2.) EüM ut. a kardiológiai gondozásról

15/1982. (Eü. K. 13.) EüM ut. az egészségügyi felsőoktatási intézmények nappali tagozatos hallgatóinak intézményen kívül végzett szakmai gyakorlatáról, valamint az egészségügyi felsőoktatási intézmények és a gyakorlati képzésben közreműködő intézmények együttműködéséről

17/1982. (Eü. K. 14.) EüM ut. az Országos Onkológiai Intézet feladatáról, szervezetéről és működéséről szóló 13/1977. (Eü. K. 9.) EüM utasítás módosításáról

4/1983. (Eü. K. 3.) EüM ut. a számítástechnikai rendszerek titok-, vagyon- és tűzvédelméről

7/1983. (Eü. K. 6.) EüM ut. a kórházakban ápolott betegek pénzének és értékének kezeléséről

19/1983. (Eü. K. 17.) EüM ut. a szociális gondoskodás egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 21/1967. (Eü. K. aug. rk.) EüM utasítás mellékletét képező hadigondozási szabályzat módosításáról

27/1983. (Eü. K. 24.) EüM ut. a 9/1978. (XI. 29.) EüM rendeletnek az orvosok és a gyógyszerészek továbbképzéséről szóló rendelkezései végrehajtására kiadott 40/1978. (Eü. K. 31.) EüM utasítás módosításáról

5/1984. (Eü. K. 2.) EüM ut. a gyógyító-megelőző intézmények mikrobiológiai diagnosztikai ellátásáról

6/1984. (Eü. K. 2.) EüM ut. a kézi gyógyszerárakról

15/1984. (Eü. K. 16.) EüM ut. az Orvosok Országos Nyilvántartásáról szóló 2/1981. (Eü. K. 1.) EüM utasítás módosításáról

17/1984. (Eü. K. 16.) EüM ut. az újszülöttek anyagsere-
rendellenességeinek vizsgálatáról szóló 5/1975. (V. 28.) EüM rendelet végrehajtása tárgyában kiadott 16/1975. (Eü. K. 12.) EüM utasítás módosításáról

10/1987. (Eü. K. 17.) EüM ut. a gyógyszerkészítmények törzskönyvezéséről és a törzskönyvbe bejegyzett gyógyszerkészítmények forgalomba hozataláról szóló 13/1987. (VIII. 19.) EüM rendelet végrehajtásáról

11/1987. (Eü. K. 20.) EüM ut. az állami közegészségügyi-járványügyi felügyelők és a közegészségügyi-járványügyi ellenőrök helyszíni bírságolási eljárásáról

15/1987. (Eü. K. 23.) EüM ut. egyes egészségügyi miniszterek utasítások módosításáról

A honvédelmi miniszter

27/2004. (IX. 28.) HM

rendelete

**a hivatásos, szerződéses és hadköteles katonák
térítésmentes és kedvezményes természetbeni
ellátásáról szóló 2/1998. (II. 4.) HM rendelet
módosításáról**

A Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény 287. § (2) bekezdés *f)* pontjában, valamint a katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak és hallgatóinak jogállásáról szóló 1996. évi XLV. törvény 50. § *b)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a hivatásos, szerződéses és hadköteles katonák térítésmentes és kedvezményes természetbeni ellátásáról szóló

2/1998. (II. 4.) HM rendeletet (a továbbiakban: R.) a következők szerint módosítom:

1. §

Az R. a következő új fejezetcímmel és az azt követő 28/A–28/C. §-okkal egészül ki:

„II/A. Fejezet

A SZERZŐDÉSES ÁLLOMÁNY TERMÉSZETBEN, TÉRÍTÉSMENTESEN JÁRÓ EBÉDJE

28/A. § A szerződéses állomány tagja a munkában töltött napokon választása szerint jogosult:

a) a napi egyszeri természetben, térítésmentesen járó ebéd, vagy

b) a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény által adómentesnek minősített mérték felső határának megfelelő összegű kizárólag fogyasztásra kész étel vásárlására jogosító utalvány (a továbbiakban: ételmisszer-utalvány) – és ez esetben térítés ellenében történő ebéd – igénybevételére. Azon HM és MH szervezeteknél, ahol az üzemi étkeztetés feltételei nem biztosítottak, a szerződéses állomány részére ételmisszer-utalvány kerül kiadásra.

28/B. § A szerződéses állomány tagjának a 28/A. § *a)* pontjában meghatározott ebéd az I. számú ételmezési norma részértékének megfelelően, az arra megállapított szabályok szerint jár.

28/C. § (1) A szerződéses állomány tagja nyilatkozatot tesz az általa választott ellátási formáról. A választott ellátási formára vonatkozó nyilatkozatot évente egy alkalommal, legkésőbb a tárgyévvel megelőző év december hónapjának 15. napjáig – illetőleg az állományba vételkor – kell megtenni. A nyilatkozat év közbeni módosítása nem lehetséges.

(2) A szerződéses állomány azon tagja, aki az (1) bekezdés szerinti nyilatkozatot önhibáján kívül határidőn belül nem tette meg, azt az akadály elhárulását követő 15 napon belül pótolhatja.

(3) Az (1) bekezdés szerinti nyilatkozat megtételének hiányában a szerződéses állomány tagja részére a 28/A. § *b)* pontjában meghatározott ételmisszer-utalványt kell biztosítani.

(4) A nyilatkoztatást a HM és MH szervezetek személyügyi szervezetei hajtják végre a HM Honvéd Vezérkar Személyügyi Csoportfőnökség koordinálásával.

(5) Az állományilletékes parancsnok (vezető) a napi egyszeri természetbeni, térítésmentes ebédet választó szerződéses állomány névsorát parancsban (határozatban) rögzíti.

(6) A személyügyi szervezetek, az ételmezési utalvánnyal történő ellátást választó állomány névsorát az ételmisszer-utalvánnyal való ellátásról szóló 15/2000. (VI. 20.) HM rendelet 4. §-a alapján adja át a pénzügyi és számviteli referens részére.

(7) A szerződéses állomány új típusú élelmezési ellátása élelmezési szakmai feladatait az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnok külön intézkedésben szabályozza.

28/D. § A napi egyszeri természetben, térítésmentesen járó ebéd költségei az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság jóváhagyott költségvetését terhelik.”

2. §

Az élelmiszer-utalvánnyal való ellátásról szóló 15/2000. (VI. 20.) HM rendelet 2. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Ugyancsak nem jogosult élelmiszer-utalványra – a (4) bekezdésben foglaltak kivételével – a személyi állománynak az a tagja, aki a térítésmentes és kedvezményes természetbeni élelmezési ellátásról szóló rendelkezések alapján a honvédelmi miniszter által jóváhagyott II. és III. számú élelmezési norma szerint térítésmentes természetbeni ellátást, vagy e helyett a norma pénzértékének megfelelő összegben élelmiszer-utalványt kap, továbbá a szerződéses állomány azon tagja, aki a részére napi egyszeri természetben, térítésmentesen járó ebéd lehetőségét igénybe vette.”

3. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 3. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban 2004. augusztus 1-jétől kell alkalmazni.

Juhász Ferenc s. k.,
honvédelmi miniszter

A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 14/2004. (IX. 28.) KvVM rendelete

a Balatonkenesei-tátórtájános Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési tervéről

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 85. §-ának b) pontjában kapott felhatalmazás alapján – 36. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – a következőket rendelem el:

1. §

(1) A tátórtáj balatonkenesei termőhelyének védetté nyilvánításáról szóló 402/1971. számú OTvH határozattal létesített, valamint a Dévaványai, a Vértesi Tájvédelmi Körzet, a Balatonkenesei-tátórtájános Természetvédelmi Terület bővítéséről, valamint a Bodrogszegi Várhegy és Szendrőládi-rét természeti terület védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelő megnevezéséről szóló 6/1990. (VI. 18.) KöM rendelet 4. §-ával bővített Balatonkenese 444, 451/a, 451/b és 452 ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számú, 2,5 ha kiterjedésű Balatonkenesei-tátórtájános Természetvédelmi Terület kezelési tervét e rendeletben állapítom meg.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott kezelési tervet a *melléklet* tartalmazza.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

Dr. Persányi Miklós s. k.,
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Melléklet

a 14/2004. (IX. 28.) KvVM rendelethez

A Balatonkenesei-tátórtájános Természetvédelmi Terület Természetvédelmi Kezelési Terve

1. Természetvédelmi gyakorlati célkitűzések

– A fokozottan védett tátórtáj (Crambe tataria) legnagyobb hazai állományának megőrzése, a védett természeti területeken kívüli állományok fenntartása és kialakítása megalapozásának biztosítása.

– A területen a löszfalnövényzet (Agropyro-Kochietum prostratae) és a löszgyep (Salvio-Festucetum rupicolae) természetes, illetve természetközeli társulásainak megőrzése, további degradációjuk, beerdősülésük és becserjésedésük megakadályozása, regenerálódásuk elősegítése.

– A területen élő egyéb védett növény- és állatfajok megőrzése.

2. Természetvédelmi stratégiák

– A tátórtáj fennmaradását az élőhelyül szolgáló növénytársulás fenntartásával kell biztosítani.

– A löszgyepek megőrzéséhez gátolni kell a spontán cserjésedést és beerdősődést, az invazív fajok előretörését.

– A tátórtáj tőszámának növelése érdekében magszórást, illetve magvetést kell alkalmazni.

– A terület szabadon látogatható, ugyanakkor fontos a látogatás irányítása a taposási károk mérséklése érdekében.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1. Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Gyepek kezelése

– A magérést követően, a kaszálás előtt a tátorján tövekről a magot össze kell gyűjteni.

– A magérés után összegyűjtött tátorján magok nagyobb részével évente magszórást kell végezni a területen.

– Évente egy alkalommal, októbertől februárig terjedő időszakban az arra alkalmas területrészeket le kell kaszálni, a szénát a területről a kaszálást követő egy hónapon belül le kell hordani.

– A nem kaszálható, becserjésedett területrészeken évente egy alkalommal, októbertől februárig terjedő időszakban szárazúást kell végezni. A gyeperjementesítése után itt is át kell térni a kaszálásra.

– A begyűjtött magok maradék részéből minden év októberében tátorján magvetést kell végezni a területen 20–20 cm-es tisztított foltokba.

– A gyepterület kiterjedése és művelési ága nem változtatható meg.

3.2. Művelési ághoz nem köthető előírások

– A gépjárműforgalom tilos, kivéve a vízmű üzemi célú megközelítését.

– A kijelölt gyalogutakról letérni tilos, az ösvények elhagyására vonatkozó tilalmat jelölni kell.

1. §

A szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2003. évi LXXXVI. törvény végrehajtásáról szóló 13/2004. (IV. 27.) OM rendelet (a továbbiakban: R.) 6. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A fejlesztési megállapodás csak a szakképző iskola fenntartójának egyetértő nyilatkozatával és a megállapodás ellenjegyzésével válik érvényessé.”

2. §

Az R. 13. § (3) bekezdésének *d)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A pályázatnak a következőket kell tartalmaznia:]

„*d)* a pályázó aláírásra jogosult vezetője, szakképző iskola esetében a fenntartó által igazolt – a pályázati kiírásban megjelölt – saját forrás összegét, amely a támogatás elnyerése esetén a támogatott rendelkezésére áll,”

3. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 3. napon lép hatályba.

Dr. Magyar Bálint s. k.,
oktatási miniszter

Az oktatási miniszter 27/2004. (IX. 28.) OM rendelete

a szakképzési hozzájárulásról és a képzés
fejlesztésének támogatásáról szóló
2003. évi LXXXVI. törvény végrehajtásáról
szóló 13/2004. (IV. 27.) OM rendelet
módosításáról

A szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2003. évi LXXXVI. törvény 28. §-ának (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján – a szakképesítésért felelős miniszter, valamint a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter véleményének kikérésével, továbbá a pénzügyminiszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

A pénzügyminiszter 39/2004. (IX. 28.) PM rendelete

a jövedéki adóról és a jövedéki termékek
forgalmazásának különös szabályairól szóló
2003. évi CXXVII. törvény egyes rendelkezéseinek
végrehajtásáról szóló
8/2004. (III. 10.) PM rendelet módosításáról

A jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Jöt.) 129. §-a (2) bekezdésének *a)–d)* és *h)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 8/2004. (III. 10.) PM rendelet (a továbbiakban: R.) 55. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„55. § (1) A bérfőzető személyesen vagy megbízottja útján adhatja át a gyümölcsöt, gyümölcsből származó alapanyagot (a továbbiakban együtt: gyümölcscefre) a szeszfőzde részére. Az átadásakor a bérfőzető a 31. számú melléklet szerinti bérfőzési lapon nyilatkozik a gyümölcscefre fajtájáról és mennyiségéről, vagy azokról írásban foglalt nyilatkozatot ad át a megbízottja útján. Nyilatkozat hiányában a szeszfőzde felelős vezetője állapítja meg a gyümölcscefre fajtáját.

(2) A gyümölcscefre leparlását megelőzően a bérfőzető a bérfőzési lapon nyilatkozik vagy külön, írásban foglalt nyilatkozatot ad át megbízottja útján arról, hogy

a) a kiejert gyümölcscefre nem tartalmaz hozzáadott mesterséges vagy természetes eredetű cukorból, izocukorból vagy mézből származó alkoholt,

b) a bérfőzető vagy háztartásának tagja rendelkezik gyümölcstermő területtel (gyümölcsössel, gyümölcsfával).

(3) A (2) bekezdésben meghatározott nyilatkozat hiányában a gyümölcscefre bérfőzés keretében nem főzhető le.

(4) A bérfőzött pálinka átvételét megelőzően a bérfőzető nyilatkozatot köteles a bérfőzési lapon a szeszfőzdeknek adni arról, hogy általa és a vele egy háztartásban élők által a tárgyévben az átvétel időpontjáig milyen mennyiségben került kedvezményes bérfőzési szeszadóval bérfőzött pálinka átvételre.

(5) Amennyiben a bérfőzető által átadott gyümölcscefréből a 30. számú mellékletben meghatározott kihozatali arányszámokat meghaladó mennyiségben került a bérfőzött pálinka előállításra, azt a szeszfőzde a bérfőzető részére csak akkor adhatja ki, ha a lefőzött termék etilalkohol tartalmának a vonatkozó rendelkezések szerinti eredetét akkreditált laboratóriumi vizsgálat igazolja. A bérfőzött pálinkát meg kell semmisíteni, ha a vizsgálati eredmény szerint az etilalkohol-tartalom nem a vonatkozó rendelkezések szerint keletkezett.

(6) Ha a bérfőzető az előállítást követő 30 napon belül nyilatkozik arról, hogy a (6) bekezdés szerinti pálinkát nem kívánja bevizsgáltatni, vagy ezen időpontig nem tudja igazolni, hogy arra akkreditált laboratóriumi vizsgálatot kért, a bérfőzött pálinkát a hatósági felügyeletet ellátó vámhivatal jelenlétében a legközelebbi szeszfőzdei elszámolás során meg kell semmisíteni.

(7) A 30. számú mellékletben meghatározott kihozatali arányszámokat meghaladó mennyiségben lefőzött terméket a szeszfőzde elkülönítetten köteles tárolni, és azt mindaddig nem kell a Jöt. 65. § (1) bekezdés b), c) pontja alá tar-

tozónak tekinteni, amíg a bérfőzető részére történő kiadás (6) bekezdés szerinti feltétele nem valósul meg.”

2. §

Az R. 56. §-ának (5)–(10) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép, és a § kiegészül a következő (11) bekezdéssel:

„(5) A szeszfőzde engedélyesének a bérfőzött pálinka mennyiségével a hatósági felügyeletet ellátó vámhivatal felé 2 havonta, a vámhivatal által megállapított időpontban kell elszámolnia. A hatósági felügyeletet ellátó vámhivatal az elszámolási időszakot – a szeszfőzde engedélyesének írásos kérelme alapján, indokolt esetben – 2 hónapnál rövidebb időszakban is meghatározhatja.

(6) Nem adható ki a bérfőzött pálinka Jöt. 64. § (3) bekezdése szerint meghatározott adómértékkel, ha a bérfőzető

a) az 55. § (4) bekezdésében meghatározott nyilatkozattételt elmulasztja,

b) a tárgyévben a Jöt. 64. § (3) bekezdésében meghatározott kedvezményes adótétellel lefőzethető mennyiséget túllépte.

(7) A szeszfőzde engedélyese a bérfőzető részére kiadott adózott bérfőzött pálinkáról az egyszerűsített kísérő okmánnyal egy tekintet alá eső, a bérfőzési lap – 31. számú melléklet szerinti adattartalmú – részét képező származási igazolványt (a továbbiakban: származási igazolvány) ad át a bérfőzetőnek.

(8) A származási igazolvány csak akkor fogadható el a pálinka eredetének igazolására, ha a pálinka fajtája azonosítható és a származási igazolványon feltüntetett valódi szeszfokhoz képest fahordóban tárolás esetén évenként kettő, legfeljebb azonban hét egész foknál, egyéb edényben tárolás esetén évenként egy, legfeljebb azonban három egész foknál nagyobb eltérés nincs.

(9) A hatósági felügyeletet ellátó vámhivatal a bérfőzési lapok alapján bérfőzetőnként és háztartásonként összesíti, és a tárgyév első napjától göngyölíti a bérfőzetőnek átadott pálinka mennyiségét.

(10) A szeszfőzde engedélyese az adózott és az adózatlan alkoholterméket egymástól elkülönítetten, megfelelő jelzéssel ellátva köteles tárolni.

(11) A bérfőzető által lefőzetett, át nem vett pálinka a tárgyidőszakot követő időszak elszámolás alkalmával vámhatósági felügyelet mellett megsemmisíthető vagy adóraktárnak értékesíthető.”

3. §

Az R. 57. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„57. § (1) A bérfőzési lap a vámhatóság által térítés ellenében rendelkezésre bocsátott formanyomtatványon vagy – a 75. § (4) bekezdésének értelemszerű alkalmazásával –

számítógéppel előállított formában vezethető. Számítógépes forma esetében származási igazolványnak minősülhet a számítógéppel előállított kereskedelmi okmány is, amennyiben az a származási igazolvány adatait rovat azonos hivatkozással tartalmazza.

(2) A bérfőzési lapot bérfőzetőnként és bérfőzésenként, 4 példányban kell vezetni, melynek második példányát a vámhatóság az időszaki elszámolás alkalmával bevonja, a harmadik és negyedik példány a szeszfőzde engedélyesének bizonylata.

(3) A bérfőzési lapot abban az esetben is a (2) bekezdés szerint kell vezetni, ha a bérfőzetett pálinkát a szeszfőzde engedélyese teljes egészében megvásárolja. A szeszfőzde engedélyes a bérfőzetőtől megvásárolt pálinkáról adózatlan termék esetén a 28. számú melléklet szerinti, adózott termék esetén a 32. számú melléklet szerinti adattartalommal a regionális jövedéki központ által jóváhagyott és a hatósági felügyeletet ellátó vámhivatal által hitelesített külön nyilvántartást köteles vezetni. A nyilvántartás vezetésére a regionális jövedéki központ által előzetesen jóváhagyott számítógépes nyilvántartás is alkalmazható.

(4) A bérfőzött pálinka és a származási igazolvány átvételét a bérfőzetőnek a pálinka kiadásával egyidejűleg, a bérfőzési lap megfelelő rovatának aláírásával kell igazolnia.”

4. §

Az R. 58. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„58. § (1) A bérfőzési lapot szigorú számadású nyomtatványként kell kezelni.

(2) A bérfőzési lapokat a szeszfőzde engedélyesnek az adózás rendjéről szóló törvény szerinti elévülési idő leteltét követően a hatósági felügyeletet ellátó vámhivatalhoz be kell nyújtania.”

5. §

Az R. 59. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„59. § (1) A bérfőzető a kiadott bérfőzött pálinkát közvetlen fogyasztásra nem értékesítheti, illetve nem ajándékozhatja el, azt kizárólag a Jöt. 72. § (1) bekezdés b)–d) pontjában meghatározott alkoholtermék adóraktár részére értékesítheti. Az értékesített pálinka származási igazolványának bérfőzetőtől való példányát az alkoholtermék adóraktár részére át kell adni.

(2) Amennyiben a bérfőzető nem tudja a bérfőzött pálinka teljes mennyiségét egy alkoholtermék adóraktárnak értékesíteni, az eredeti bérfőzési lap származási igazolvány részének visszaadása mellett kérheti azonos összmenyiségre több származási igazolvány kiadását.

(3) A szeszfőzde engedélyesének a bérfőzető által visszaadott származási igazolványt áthúzással, valamint a „Származás igazolására alkalmatlan” felirat feltüntetésé-

vel kell érvénytelenítenie, és a bérfőzési lap szeszfőzde engedélyesénél maradó példányához kell csatolnia.

(4) Az újonnan kiadott származási igazolványokon az eredeti származási igazolvány számát is fel kell tüntetni.

(5) A származási igazolvány – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a bérfőzött pálinka továbbértékesítése esetén a kiállításától számított egy éven belül, az alkoholtermék adóraktárban a termék eredetének igazolására három éven belül használható fel. Az adóraktár kérelmére a hatósági felügyeletet ellátó vámhivatal a bérfőzött pálinka származási igazolványát 2 évente meghosszabbíthatja, ha a származási igazolványon feltüntetett fajtájú és a feltüntetett szeszfoktól legfeljebb az 56. § (8) bekezdés szerint eltérő szeszfokú pálinka az adóraktár birtokában van.

(6) A származási igazolvány érvényességét a tárolás helye szerint illetékes hatósági felügyeletet ellátó vámhivatal, 15 év eltelte után a bérfőzető kérelmére, 2 évente meghosszabbítja, ha a származási igazolványon feltüntetett fajtájú és a feltüntetett szeszfoktól legfeljebb az 56. § (8) bekezdés szerint eltérő szeszfokú bérfőzött pálinka a bérfőzető birtokában van.

(7) A bérfőzött pálinka származási igazolványát annak érvényességi idején belül, illetve a bérfőzött pálinka birtokban tartásáig kell a bérfőzetőnek megőriznie.”

6. §

Az R. 113. §-a (5) bekezdésének a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[(5) A Jöt. 47. § (1) bekezdés d) pontja esetében benyújtandó okmány]

„a) a jövedéki termék adózott beszerzését igazoló, a Jöt. 106. § (4) bekezdés a) pontja szerinti adatokat tartalmazó, a jövedéki engedélyes importáló, a bejegyzett vagy nem bejegyzett kereskedő, illetve a közösségi kereskedelmi tevékenység folytatására jogosult kereskedő által kiállított számla;”

7. §

(1) Az R. 114. §-a (1) bekezdésének a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[(1) A Jöt. 55. § (1)–(2) bekezdésében meghatározott esetekben az adóvisszaigényléshez benyújtandó okmány]

„a) a gázolaj jövedéki adóval növelt áron történt beszerzését igazoló olyan számla, amelyen a jövedéki adót külön feltüntették;”

(2) Az R. 114. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A Jöt. 55. § (3) bekezdésében meghatározott esetekben az adóvisszaigényléshez benyújtandó okmány

a) a repülőgép üzemanyag jövedéki adóval növelt áron történt beszerzését igazoló olyan számla, amely tartalmazza a felszámított jövedéki adót;

- b) a légijármű típusa és lajstromjele;
- c) a repülés adatait, időtartamát és célját tartalmazó, jogszabályban vagy légi közlekedési hatóság által előírt formátumú dokumentum másolata;
- d) – a Jöt. 55. § (3) bekezdés a) pontja szerinti repülés kivételével – a repülés teljesítésének a megrendelő, illetve – állami légijárművel állami feladatellátás keretében végzett repülés esetében – a repülést elrendelő általi igazolása.”

8. §

Az R. 31. számú melléklete helyébe e rendelet *melléklete* lép.

9. §

(1) Ez a rendelet 2004. október 1-jén lép hatályba.

(2) E rendelet 1–5. §-ának rendelkezéseit – a 2. §-nak az R. 56. § (5) bekezdését megállapító rendelkezése kivételével – a bérfőzött pálinka mennyiségével történő, a hatálybalépést követően esedékes első elszámolás napját követő naptól kell alkalmazni.

Dr. Draskovics Tibor s. k.,
pénzügyminiszter

Melléklet
a 39/2004. (IX. 28.) PM rendelethez

„31. számú melléklet
a 8/2004. (III. 10.) PM rendelethez

Bérfőzési lap

(bérfőzetőnként és bérfőzésenként)

I. Gyümölcscefre átvétele

1. Átadott-átvett gyümölcscefre
 - a) megnevezése (fajta);
 - b) mennyisége (kilogramm vagy liter);
2. Bérfőzető nyilatkozata az 55. § (2) bekezdésben foglalt feltételekről;
3. Kiállítás kelte;
4. A gyümölcscefrét átadó bérfőzető (megbízott) személy neve, aláírása;
5. A gyümölcscefrét átvevő felelős vezető aláírása;

6. Bérfőzést végző szeszfőzde engedélyes bélyegzőlenyomata:

II. Bérfőzött pálinka előállítása

1. Bérfőzés megkezdésének, befejezésének időpontja (hó, nap, óra);
2. Szeszmérőgép száma, óraállása;
3. Előállított pálinka valódi szeszfoka és mennyisége (liter, hektoliterfok);
4. Az előállított pálinkából
 - a) adózatlanul megsemmisített pálinka mennyisége (hektoliterfok);
 - b) adózatlanul megvásárolt pálinka mennyisége (hektoliterfok);
5. Megjegyzés (üzemakadály, megsemmisülés, ciánvizsgálat stb.):

III. Pálinka származási igazolvány

1. Bérfőzést végző szeszfőzde neve, címe, jövedéki száma;
2. Bérfőzető neve, adóazonosító jele, lakóhelye;
3. Bérfőzetőnek adózottan kiadott bérfőzött pálinka
 - a) megnevezése (fajta);
 - b) vámtarifaszáma;
 - c) leolvasott szeszfoka;
 - d) hőmérséklete;
 - e) valódi szeszfoka;
 - f) mennyisége (liter, hektoliterfok);
4. Származási igazolvány száma [59. § (2) bekezdés szerinti megosztás esetén];
5. Bérfőzési szeszadó mértéke (forint/hektoliterfok) és összege:
 - a) kedvezményes adómérték esetén (tárgyévben előállított 50 liter gyümölcsesz mennyiségig);
 - b) teljes adómérték esetén (tárgyévben előállított 50 liter gyümölcsesz mennyiség felett);
6. A bérfőzető 55. § (4) bekezdése szerinti nyilatkozata;
7. A kedvezményes adómértékkel adózottan kiadott bérfőzött pálinka gyümölcsesz liter mennyisége;
8. Kiállítás kelte;
9. Bérfőzető aláírása;
10. Felelős vezető aláírása;
11. Bérfőzést végző szeszfőzde engedélyes bélyegzőlenyomata.”

III. rész HATÁROZATOK

Az Országgyűlés határozatai

Az Országgyűlés 91/2004. (IX. 28.) OGY határozata

a Magyar Köztársaság és Szerbia és Montenegró között a Magyar Köztársaságban élő szerb kisebbség és a Szerbia és Montenegróban élő magyar kisebbség jogainak védelméről szóló, Budapesten, 2003. október 21-én aláírt Egyezmény megerősítéséről*

Az Országgyűlés

1. megerősíti a Magyar Köztársaság és Szerbia és Montenegró között a Magyar Köztársaságban élő szerb kisebbség és a Szerbia és Montenegróban élő magyar kisebbség jogainak védelméről szóló, Budapesten, 2003. október 21-én aláírt Egyezményt;

2. felkéri a külügyminisztert, hogy az Egyezmény megerősítéséről diplomáciai úton értesítse Szerbia és Montenegró Minisztertanácsát.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Béki Gabriella s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Dr. Vidoven Árpád s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 92/2004. (IX. 28.) OGY határozata

az Országgyűlés felhatalmazásának megadásáról az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 22. §-a alapján az M6-os autópálya érdi tető–Dunaújváros M6–M8 csomópont közötti szakasz koncessziós szerződésének megkötéséhez**

Az Országgyűlés az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 22. §-a alapján megadja a felhatalma-

zást az M6-os autópálya érdi tető–Dunaújváros M6–M8 csomópont közötti szakasz koncessziós szerződésének aláírásához az alábbiak szerint:

1. Szerződő felek:

egyrésről: a Magyar Állam képviseletében a gazdasági és közlekedési miniszter (1055 Budapest, Honvéd u. 13–15.),

másrésről: a Bilfinger Berger BOT GmbH (Németország), Porr Infrastruktur GmbH (Ausztria), Swietelsky International Baugesellschaft m.b.H. (Ausztria), mint koncesszor.

2. A szerződés tárgya:

Az M6-os autópálya érdi tető (22+150 km szelvény) és Dunaújváros (76+200 km szelvény) közötti szakaszára, valamint az M8-as autópálya 5+750 és 10+300 km szelvények közötti szakaszára (összesen 58,6 km) és a kapcsolódó kiszolgáló létesítmények megtervezésére, megépítésére, felújítására, üzemeltetésére, fenntartására, finanszírozására és hasznosítására vonatkozó koncessziós jog kizárólagos nyújtása a koncesszor részére a szerződés hatálybalépésétől számított 22 éves időtartamra.

3. A szerződés aláírásával az alábbi tényezők alapján megállapított, összesen 513,3 millió euró nettó jelenértékű rendelkezésre állási alapidíj megfizetésére vállal az állam kötelezettséget a koncesszió időtartama alatt. A rendelkezésre állási díj ténylegesen kifizetendő összege a rendelkezésre állási alapidíj és az azt módosító tényezők alapján kerül meghatározásra.

A rendelkezésre állási alapidíj az alábbi elemekből tevődik össze:

- Változó forintalapon számított rész (a magyarországi infláció éves mértékének függvényében változó, teljes összege indexált),
- Fix forintalapon számított rész (nem indexált, a magyarországi inflációtól független),
- Változó euróalapon számított rész (az eurózóna-beli infláció éves mértékének függvényében változó, teljes összege indexált),
- Fix euróalapon számított rész (nem indexált, az eurózóna-beli inflációtól független).

A rendelkezésre állási díj kifizetésére – időarányosan – havi rendszerességgel kerül sor.

4. Az Országgyűlés tudomásul veszi, hogy a 3. pontban meghatározott rendelkezésre állási alapidíj összege a pénzügyi zárás időpontjában fennálló makrogazdasági feltételeknek megfelelően még változhat.

* A határozatot az Országgyűlés a 2004. szeptember 27-i ülésnapján fogadta el.

** A határozatot az Országgyűlés a 2004. szeptember 27-i ülésnapján fogadta el.

5. A kifizetendő rendelkezésre állási díj a rendelkezésre állási alapidíjhoz képest az alábbi módosító tényezők szerint változhat:

- forgalom elől történő sávlezárások, illetve nem megfelelő útminőség miatti arányos levonásokkal, és
- az autópálya üzemeltetésének biztonságával vagy minőségével kapcsolatos büntetőpontok miatti levonások összegével (pontonként 2000 euró), illetve
- az országos átlagnál rosszabb baleseti statisztika miatti évente maximum 20 ezer euró összeggel csökkenhet, és
- az országos átlagnál jobb baleseti statisztika miatti évente maximum 20 ezer euró összeggel, és
- a nehézgépjárművek forgalmához kapcsolódó díjrész (a 4000 nehézgépjármű/nap forgalom feletti nehézgépjármű forgalom alapján 0,012 euró/nehézgépjármű-kilométer) összegével nőhet.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Béki Gabriella s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Dr. Vidoven Árpád s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 93/2004. (IX. 28.) OGY határozata

a Magyar Nemzeti Bank 2001. évi üzleti jelentése és éves beszámolója elfogadásáról*

Az Országgyűlés a Magyar Nemzeti Bank 2001. évi üzleti jelentését és éves beszámolóját tudomásul veszi.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Béki Gabriella s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Dr. Vidoven Árpád s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

* A határozatot az Országgyűlés a 2004. szeptember 27-i ülésnapján fogadta el.

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 33/2004. (IX. 28.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országgyűlés országos népszavazás elrendeléséről szóló határozata ellen benyújtott kifogások tárgyában – *dr. Bagi István és dr. Bihari Mihály* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Holló András, dr. Kiss László és dr. Kukorelli István* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Országgyűlés 46/2004. (V. 18.) OGY határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. Az Országgyűlés 46/2004. (V. 18.) OGY határozatával úgy döntött, hogy elrendeli az országos ügydöntő népszavazást az „Egyetért-e Ön azzal, hogy az egészségügyi közszolgáltató intézmények, kórházak maradjanak állami, önkormányzati tulajdonban, ezért az Országgyűlés semmisítse meg az ezzel ellentétes törvényt?” kérdésben. A határozat a Magyar Közlöny 2004. évi 67. számában, 2004. május 18-i dátummal jelent meg.

A határozat ellen hárman nyújtottak be kifogást 2004. május 24-i, május 25-i, illetve május 26-i keltezéssel. A kifogásokat az Országos Választási Iroda vezetője 2004. május 25-én, illetve május 26-án küldte meg az Alkotmánybíróságnak.

A kifogások a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. §-ának (2) bekezdésében meghatározott – az Országgyűlés népszavazást elrendelő határozatának közzétételét követő nyolc napos – határidőn belül érkeztek meg.

2. A három kifogás tartalmilag azonos volt annyiban, hogy mindhárom vitatta a népszavazásra feltett kérdés egyértelműségét. Ezért az Alkotmánybíróság a három ügyet – tartalmi azonosságukra tekintettel – egyesítette, és azokat egy eljárásban, a Ve. 130. §-a (3) bekezdésének megfelelően soron kívül bírálta el.

3. Az Országgyűlés által elrendelt népszavazás kérdésére vonatkozó népszavazási kezdeményezést a Munkáspárt Központi Bizottsága, a Baloldali Front – Munkás Ifjúsági Szövetség és a Társadalmi Demokráciáért Mozgalom nyújtotta be. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 114/2003. (VIII. 5.) OVB határozatában megállapította, hogy a kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív a hatályos törvényi rendelkezésekben meghatározott formai, valamint a feltett kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek megfelel, ezért az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesítette.

Az OVB-nak ez ellen a határozata ellen benyújtott kifogások – egyebek mellett – arra hivatkoztak, hogy a kérdés nem egyértelmű, továbbá, hogy nem állapítható meg, milyen törvényt kell megsemmisítenie az Országgyűlésnek eredményes népszavazás esetén. Az Alkotmánybíróság az 52/2003. (XI. 11.) AB határozatával (ABH 2003, 596.; a továbbiakban: Abh.) a kifogásokat elbírálta, azokat nem találta megalapozottnak és az OVB határozatát helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság határozatát követően megindult az aláírásgyűjtés és annak eredményét az Országos Választási Irodának az aláírások ellenőrzéséről szóló jelentése úgy összegezte, hogy „legalább 239 152 és legfeljebb 244 054 a minden szempontból megfelelő aláírások száma”. Ennek alapján az OVB 22/2004. (IV. 22.) OVB határozatában megállapította, hogy az összegyűjtött érvényes aláírások száma meghaladja az Alkotmány 28/C. §-ában az országos népszavazási kezdeményezés érvényességéhez meghatározott számot, tehát a népszavazási kezdeményezés érvényes. Ezután rendelte el az Országgyűlés támasztott határozatában az országos ügydöntő népszavazást.

4. A kifogást tevők (a továbbiakban: indítványozók) az Országgyűlés által elrendelt népszavazás kérdésének egyértelműségét vitatták.

Az egyik indítványozó szerint a kérdés első része önmagában még értelmezhető, de a kérdés második része már „okafigyottnak tűnik”, mert azt a törvényt, amely ellen a kérdés irányult – az egészségügyi szolgáltatókról és az egészségügyi közszolgáltatások szervezéséről szóló 2003. évi XLIII. törvényt (a továbbiakban: Eüsztv.) – az Alkotmánybíróság 2003 decemberében megsemmisítette. Ilyen körülmények között az egész kérdésre nem lehet egyértelmű választ adni, eredményes népszavazás esetén pedig az Országgyűlés számára „sem lenne egyértelmű, hogy terhele-e, és milyen kötelezettség”.

Egy másik indítványozó szintén arra hivatkozott, hogy az Eüsztv. megsemmisítése új helyzetet teremtett. „A népszavazást kezdeményezők ennek ellenére nem szüntették be az aláírás-gyűjtést. Így voltaképpen burkoltan már egy megváltozott tartalmú kérdéshez nyerték meg a választópolgárok aláírását.” Az indítványozó szerint így az eredetileg egyértelmű kérdés a választópolgárok számára megtevesztővé vált, és a jogalkotó számára sem világos, hogy mi a feladata.

A harmadik indítványozó azt fejtette ki, hogy az Alkotmánybíróság már döntött ugyan a kérdés egyértelműségéről, „de a körülmények a korábbi határozat idején fennálltakhoz képest alapvetően megváltoztak”. Az indítványozó szerint az Abh. „arra hivatkozva minősítette a népszavazási kérdést egyértelműnek, hogy az ‘arra irányult, hogy az Országgyűlés iktassa ki azokat a rendelkezéseket, amelyek lehetővé tennék a kórházak, egészségügyi közszolgáltató-intézmények állami, önkormányzati tulajdonból kikerülését’.” Az Alkotmánybíróság azonban egy másik határozatában megsemmisítette az Eüsztv.-t. „[V]agyis ma már csak az állami, illetve önkormányzati vagyont értékesítésére vonatkozó általános szabályok vonatkoznak ‘az egészségügyi közszolgáltató-intézmények, kórházak’ értékesítésére. [K]ifejezetten az egészségügyi intézmények magánosítását lehetővé tevő rendelkezések nem találhatók a jogrendszerben.” Ezért az Országgyűlés nem tudhatja, milyen jogalkotási kötelezettség terheli eredményes népszavazás esetén.

A harmadik indítványozó – szoros összefüggésre hivatkozva – azt is kérte, hogy „az Alkotmánybíróság állapítson meg mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet, mivel az Országgyűlés nem alkotta meg azokat a szabályokat, amelyek lehetővé teszik, hogy a választójoggal rendelkező, de a szavazás napján külföldön tartózkodó választópolgárok az országgyűlési képviselők választásán és az országos népszavazáson élhessenek aktív választójogukkal, valamint, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a Ve. 99/N–99/O. §-ai ellentétesek az Alkotmány 71. §-ával, ezért azokat semmisítse meg.” Az indítványozó véleménye szerint a mulasztás megállapítása esetén a népszavazásra csak később kerülhet sor, de a szükséges szabályok nélkül a népszavazás csak alkotmányellenesen bonyolítható le. Az Alkotmánybíróság a harmadik indítványozónak ezeket a kezdeményezéseit – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat 28. §-ának (2) bekezdése alapján – elkülönítette, s azokat külön határozatban bírálta el.

II.

A kifogások elbírálásánál figyelembe vett jogszabályok:

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„28/C. § (2) Országos népszavazást kell tartani legalább 200 000 választópolgár kezdeményezésére.

(3) Ha az országos népszavazást el kell rendelni, az eredményes népszavazás alapján hozott döntés az Országgyűlésre kötelező.”

2. A Ve. érintett rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. Az Országos Választási Bizottság a kifogás benyújtásáról haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét, a népszavazást elrendelő határozat elleni kifogásról a köztársasági elnököt is.

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

3. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) érintett rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

- a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,
- b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,
- c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,
- d) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

(2) A konkrét kérdést a kezdeményezésben megfogalmazott formában kell népszavazásra bocsátani.”

„14. § (1) A népszavazás elrendelésére irányuló kezdeményezésről a 6. § szerinti bejelentést követően

- a) kötelező népszavazás esetén 15,
- b) fakultatív népszavazás esetén 30 napon belül kell dönteni.

(2) Az Országgyűlésnek a népszavazás elrendeléséről szóló határozata tartalmazza, hogy a népszavazás ügyszó-
zó vagy véleménynyilvánító, a népszavazásra bocsátott konkrét kérdést, továbbá rendelkezik a népszavazás költségvetéséről.”

„16. § (1) A népszavazást az azt elrendelő országgyűlési határozat közzétételét – jogorvoslat esetén az annak elbírálását – követő 90 napon belüli időpontra kell kitűzni.”

4. A vizsgált Ogyh. szövege:

„Az Országgyűlés az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény rendelkezései szerint megtárgyalta a Munkáspárt, a Baloldali Front-Munkás Ifjúsági Szövetség, valamint a Társadalmi Demokráciáért Mozgalom által benyújtott országos népszavazási kezdeményezést, és arról a 2004. május 17-i ülésén a következők szerint döntött:

Az Országgyűlés az „Egyetért-e Ön azzal, hogy az egészségügyi közszolgáltató intézmények, kórházak maradjanak állami, önkormányzati tulajdonban, ezért az Országgyűlés semmisítse meg az ezzel ellentétes törvényt?” kérdésben az országos ügyszó-
zó népszavazást elrendeli.

Az országos ügyszó-
zó népszavazás költségvetése:

- hagyományos papír alapú külképviselési szavazás esetén a költség 2 902 653 ezer forint,
- külképviselési gépi szavazásnál a költség 3 368 986 ezer forint,
- a külképviselési szavazás nélkül a költség 2 658 953 ezer forint.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság az érdemi kérdések vizsgálata előtt a következőket állapítja meg:

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) az Alkotmánybíróság hatáskörének és eljárásának szabályozása során nem tesz kifejezetten említést a népszavazásra vonatkozó határozatokkal szemben előterjesztett kifogások elbírálásáról. Az 1. § h) pontja szerint azonban az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartoznak mindazok az ügyek, amelyeket törvény a hatáskörébe utal. A Ve. az Abtv.-nek ezzel a szabályával összhangban határoz meg az Alkotmánybíróság számára egyes hatásköri és eljárási szabályokat.

A Ve. 130. §-ának (2) és (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság bírálja el az Országgyűlésnek a népszavazást elrendelő, valamint a kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást és vagy helybenhagyja a határozatot, vagy megsemmisíti azt új eljárásra utasítva az Országgyűlést. Az Alkotmánybíróságnak ez a hatásköre jellegében megegyezik azzal a hatáskörrel, amit a Ve. 130. §-ának (1) és (3) bekezdése az Alkotmánybíróság számára meghatároz az OVB-nek az

aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogás elbírálására. Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az OVB döntése elleni kifogások tárgyában lefolytatott eljárás jogorvoslati természetű, az Alkotmánybíróság azonban ebben az eljárásban is jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [1220/H/1992. AB határozat, ABH 1992, 630, 631.; 25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]. A jogorvoslati jellegből következik, hogy az Alkotmánybíróság a kifogás elbírálása során arra korlátozza a kifogással támadott határozat vizsgálatát, hogy a határozat megfelel-e az Alkotmány és a vonatkozó jogszabályok kifogásban megjelölt előírásainak [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.].

A hatáskör azonos jogorvoslati természetére tekintettel az Alkotmánybíróságnak az OVB döntései ellen előterjesztett kifogásoknál kialakult gyakorlata irányadó az Országgyűlés határozata ellen benyújtott kifogásokra is.

2. A népszavazásra vonatkozó alapvető rendelkezést az Alkotmány 2. §-ának (2) bekezdése tartalmazza. Ez a rendelkezés kimondja, hogy a Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, s a nép hatalmát választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány értelmezésére irányuló indítvány alapján hozott 52/1997. (X. 14.) AB határozat rendelkező részében elvi tételként kimondta, hogy a maga teljességében az Alkotmány 28/C. §-ának (2) bekezdése szerinti – kötelezően elrendelendő – népszavazás valószínűleg meg azt a közvetlen hatalomgyakorlást, amelyet az Alkotmány 2. §-ának (2) bekezdése a népszuverenitás gyakorlásának egyik formájaként jelöl meg. A népszavazásnak ez a szerepe indokolta a határozat rendelkező részében annak deklarálását is, hogy a választópolgároknak a népszavazással kapcsolatos joga az Alkotmányban biztosított politikai alapjog (ABH 1997, 331, 332.).

A népszavazással kapcsolatos jog politikai alapjog jellegéből kiindulva értelmezte az Alkotmánybíróság a jogorvoslati eljárásban fennálló feladatait az OVB-nek a népszavazással összefüggésben hozott döntései ellen benyújtott kifogások elbírálásánál. Az 52/2001. (XI. 29.) AB határozatban megállapította, hogy e politikai jog minél teljesebb érvényesülését kell biztosítani, és ezért a jogorvoslati eljárás során az Alkotmánybíróságnak megszorítóan kell értelmeznie a saját hatáskörét (ABH 2001, 399, 402.).

3. A Ve. alapján meginduló jogorvoslati eljárásban érvényesülő elvek azonossága mellett figyelembe kell venni azt is, hogy az Országgyűlésnek a kötelezően elrendelendő népszavazásokkal kapcsolatos feladatai nem azonosak az OVB-nek a népszavazással kapcsolatban meghozandó döntéseknél fennálló feladataival.

Az Országgyűlés a népszavazásról 1997-ben és 1998-ban több szabályt fogadott el. Az Alkotmánybíróság

már 2/1993. (I. 22.) AB határozatában kimondta, hogy alkotmányellenes helyzet állt elő azért, mert a népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1989. évi XVII. törvény az 1989. évi alkotmánymódosítás előtt keletkezett, és elmaradt e törvény szabályainak az Alkotmány új rendelkezéseivel való összhangba hozatala (ABH 1993, 33, 34). Az Alkotmány 1997. évi módosítása erre tekintettel iktatott be az Alkotmányba több új szabályt. 1997-ben alkotta meg az Országgyűlés a Ve.-t, amely a népszavazásra vonatkozó döntésekkel szemben érvényesíthető jogorvoslatokról is rendelkezett és 1998-ban született meg a népszavazás számos további szabályát tartalmazó Nsztv.

Az Nsztv. szabályai szerint az OVB feladata annak ellenőrzése, hogy a kezdeményezés megfelel-e a jogszabályok előírásainak. Az OVB döntésével szemben előterjesztett kifogásról a Ve. 130. §-ának (1) és (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság dönt. Az 52/1997. (X. 14.) AB határozat azt emelte ki, hogy a jogbiztonságnak, az állampolgárok népszavazással kapcsolatos jogának a védelme követeli meg a népszavazás kérdésével kapcsolatos jogi feltételek tisztázását, a jogviták lefolytatását (ABH 1997, 331, 343–345.).

Nehezen tisztázódott az Országgyűlésnek a népszavazással kapcsolatos szerepe. 1997 folyamán az Alkotmánybíróság ismételt állást foglalt a népszavazás jogi szabályozásának különböző kérdéseiről. Az Alkotmány 1997. évi módosítása után, az Alkotmány új 28/C. §-ának szabályait értelmezve az 52/1997. (X. 14.) AB határozat kimondta, hogy a kötelezően elrendelendő népszavazásnál az „ügy ura” a nép. A kötelezően elrendelendő népszavazásra irányuló kezdeményezéssel kapcsolatban pedig az Alkotmány értelmezése alapján az Alkotmánybíróság azt fejtette ki, hogy a közvetlen hatalomgyakorlás fölötté áll a képviselői úton történő hatalomgyakorlásnak. Az adott népszavazási kérdés tekintetében az Országgyűlés végrehajtó szerepbe kerül: köteles megtenni az eredményes népszavazás lebonyolításához szükséges lépéseket. E kötelezése nemcsak a szükséges eljárási tennivalókra terjed ki, hanem magában foglalja a tartózkodást is minden olyan döntéstől vagy mulasztástól, amely befolyásolná vagy megghiúsítaná a független és közvetlen hatalomgyakorlás megvalósítását (ABH 1997, 331, 340, 341.).

Az Alkotmány 28/C. §-ának (2) bekezdése szerint 200 000 választópolgár kezdeményezésére országos népszavazást kell tartani. Ennek megvalósítása érdekében kell alkalmazni az Nsztv.-nek az Országgyűlés feladataira vonatkozó rendelkezéseit. Így a 6. §-t, amely szerint az Országgyűlés elnöke köteles a népszavazási kezdeményezést a következő ülésnapon bejelenteni, a 7. §-t, amely alapján az Országgyűlés köteles a kezdeményezést napirendre tűzni és megtárgyalni, valamint a 14. § (1) bekezdését, amely rövid határidőt szab az Országgyűlésnek a népszavazásról szóló határozat meghozatalára.

Az Országgyűlés és az OVB feladatainak eltérésére utal az Országgyűlés, illetve az OVB határozata ellen benyújtható kifogás eltérő határideje (8, illetve 15 nap) is.

A fenti alkotmányos elvek és a végrehajtásukat szolgáló jogszabályok alapján tehát azt lehet megállapítani, hogy az Országgyűlés nem kezdheti újra az OVB által hitelesített kérdések vizsgálatát. Az Országgyűlés és az Alkotmánybíróság feladatainak meghatározásával is ellentétes volna, ha az Országgyűlés olyan kérdések ismételt vizsgálatát kezdené meg, amelyekről az OVB döntése ellen benyújtott kifogás alapján az Alkotmánybíróság már határozott.

4. Az Országgyűlés határozata ellen benyújtott kifogás esetén a jogorvoslati eljárás jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az Országgyűlés az Alkotmány és a vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően járt-e el.

A vizsgálatnál számításba kell venni azt is, hogy a népszavazással kapcsolatban benyújtható kifogások szabályozása sajátosan alakult. Az Nsztv. javaslata alkotmányellenességének előzetes vizsgálatára irányuló indítvány alapján az Alkotmánybíróság a 64/1997. (XII. 17.) AB határozatban foglalkozott a jogorvoslatok szabályozásával. A határozat rendelkező részének I. 2. pontjában – egyebek mellett – megállapította, hogy a törvényjavaslat „nem biztosítja az Alkotmánybírósághoz benyújtandó alkotmányossági panasz intézményét az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésében meghatározott kötelező népszavazás elrendelésére irányuló kezdeményezés Országgyűlés által történő elutasítása esetén” (ABH 1997, 380.). Ezt követően fogadta el az Országgyűlés az Nsztv.-t 1998-ban. A törvény 22. §-ának (2) bekezdése a Ve. 130. §-ának korábbi rendelkezései helyébe új szabályokat léptetett. A Ve. 130. §-ának új (2) bekezdése az Alkotmánybíróság említett határozatának megfelelően megteremtette a kifogás benyújtásának lehetőségét a kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozat ellen, háromnapos határidő megszabásával (a határidő a 2000-ben történt módosítás eredményeként nyolc nap lett). A törvény azonban nemcsak az elutasító határozat ellen tette lehetővé a kifogás benyújtását, hanem a népszavazást elrendelő határozat ellen is.

A jogorvoslat alapját szolgáló elvek azonosak, akár a kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító, akár az ilyen népszavazást elrendelő határozatról van szó. A vizsgálat minden esetben arra irányul, hogy a határozat megfelel-e az Alkotmánynak és a vonatkozó jogszabályoknak. Ennek során alapvető szempont az, hogy az Országgyűlésnek végrehajtó, a népszuverenitás érvényre juttatását szolgáló szerepe van a kötelezően elrendelendő népszavazással kapcsolatban a folyamatnak ebben a szakaszában.

5. A fentiek alapján a jelen esetben azt lehet megállapítani, hogy az Országgyűlés az Alkotmány és a vonatkozó jogszabályok szerint járt el akkor, amikor az

Alkotmánybíróság által elbíralt kifogások után az OVB által hitelesített aláírásgyűjtő ívvel összegyűjtött, az Országos Választási Iroda által ellenőrzött, az Alkotmány 28/C. §-a (2) bekezdésében előírtat meghaladó számú aláírással támogatott kezdeményezésről az OVB által nyújtott tájékoztatás alapján az országos ügydöntő népszavazást elrendelte.

6. Az indítványozók arra hivatkoztak, hogy az eredetileg egyértelmű kérdés az Eüsztv. megsemmisítése miatt elvesztette a törvényben megkívánt egyértelmű jellegét. Bár az eljárás fentiekben leírt jogorvoslati jellege miatt a vizsgálatnak erre a kérdésre nem kell kiterjednie, az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Alkotmánybíróságnak már az 52/2001. (XI. 29.) AB határozatban kifejtett álláspontja szerint a jogorvoslati eljárásban nem feladata annak tisztázása, milyen jogi rendelkezéseket tartalmaz a magyar jog hatályos rendszere a népszavazásra bocsátandó kérdéssel kapcsolatban (ABH 2001, 399, 403, 404.). Az Alkotmánybíróság a 15/2003. (IV. 18.) AB határozatban rámutatott arra, hogy a népszavazásra bocsátandó kérdés alapján általában nem állapítható meg, pontosan milyen tartalmú jogi norma megalkotására lesz köteles a jogalkotó (ABH 2003, 208, 212.). Az egyértelműség követelménye csak azt jelenti, hogy a jogalkotó meg tudja állapítani, van-e jogalkotási kötelezettsége, és ha igen, körülbelül milyen [74/2002. (XII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 447, 450.].

Az Abh. az OVB határozata ellen benyújtott kifogásokat elbírálva megállapította, hogy a feltett kérdés az Eüsztv.-re utal, de az Abh. arra is rámutatott, hogy a kezdeményezők szándéka a kérdésből egyértelműen megállapíthatóan a kórházak, egészségügyi közszolgáltató intézmények állami, önkormányzati tulajdonból való kikerülésének megakadályozása volt [52/2003. (XI. 11.) AB határozat, ABH 2003, 596, 600.]. A 63/2003. (XII. 15.) AB határozat az Eüsztv.-t közjogi érvénytelenség miatt semmisítette meg, tehát a törvény egyes rendelkezéseinek alkotmányellenességét nem vizsgálta (ABH 2003, 676.). Így nincs akadálya annak, hogy az Országgyűlés az Eüsztv. rendelkezéseivel azonos tartalmú olyan új törvényt fogadjon el, amelyet a népszavazás kezdeményezői el akarnak kerülni. Ilyen körülmények között változatlanul jelentősége van annak, hogy egy olyan népszavazás lebonyolításra kerüljön, amelynek sikeressége esetén a népszuverenitás közvetlen gyakorlása szabja meg az adott kérdésben a jogalkotás – Eüsztv. tartalmától eltérő – alapját. Mindezek szerint nem állapítható meg az, hogy az Eüsztv. közjogi érvénytelenség miatt történt megsemmisítése miatt új helyzet állt elő.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Országgyűlés 46/2004. (V. 18.) OGY határozatát helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Országgyűlés határozatának Magyar Közlönyben való megjelenésére – elrendelte e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

*Dr. Tersztyánszkyé
dr. Vasadi Éva s. k.,*
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 581/H/2004.

Dr. Bihari Mihály alkotmánybíró párhuzamos indokolása

A határozat rendelkező részével, amely az Országgyűlés 46/2004. (V. 18.) OGY határozatát helybenhagyja, egyetértek. Nem értek azonban egyet a határozat indokolásával.

1. Az Alkotmánybíróság a jelen ügy kapcsán először járt el a Ve. 130. § (2) bekezdésében biztosított hatáskörében, vagyis először vizsgált egy, az Országgyűlés népszavazást elrendelő határozata ellen benyújtott kifogást. Ebből következően az Alkotmánybíróságnak olyan elvi jelentőségű határozatot kellett volna hoznia, amelyben – a konkrét országgyűlési határozat ellen benyújtott kifogás elbírálásán túl – általános jelleggel meghatározza a Ve. 130. § (2) bekezdésében biztosított hatáskörének tartalmát, vagyis megállapítja az Alkotmánybíróság vizsgálatának tartalmi és formai korlátait.

2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 1. § *h)* pontja [„az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik (...) eljárás mindazokban az ügyekben, amelyeket törvény a hatáskörébe utal”] alapján kizárólag a Ve. biztosít hatáskört a népszavazási eljáráshoz kapcsolódóan; mégpedig két helyen, a népszavazási eljárás más-más szakaszában: az OVB határozata, illetve az Országgyűlés egyedi határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában. Az Alkotmánybíróságnak – áttekinthető a népszavazási eljárás egész menetét – vizsgálnia kellett volna, hogy az eljárás két különböző szakaszában öt megillető hatáskörének mi a funkciója; a hatáskör terjedelme azonos-e, illetve ha nem, akkor mennyiben különbözik egymástól, és pontosan mik a korlátjai.

a) A népszavazással kapcsolatos eljárás különböző szakaszokra bontható, amelyek során az Nsztv. és a Ve. más-más szerveknek biztosít hatásköröket és határoz meg feladatokat.

Az első szakasz a népszavazás kezdeményezésének, a hitelesítésnek a szakasza, amely az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve (fakultatív népszavazás kezdeményezése esetén) a konkrét kérdésnek az OVB-hez hitelesítés céljából való benyújtásával indul. Az OVB megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha a kérdés nem felel meg az Alkotmányban megfogalmazott követelményeknek (a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe, vagy a kérdésben – az Alkotmány alapján – nem lehet országos népszavazást tartani), vagy a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek [„egyértelműségi követelmény”, Nsztv. 13. § (1) bekezdése], vagy az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a Ve. (formai) követelményeinek (Nsztv. 10. §). Az eljárás ezen szakaszában az OVB vizsgálja azt is, hogy a kezdeményezést (az Nsztv. 12. §-a szerint) nem előzi-e meg másik népszavazási kezdeményezés. Az első szakasz tehát az OVB hitelesítési döntésével zárul, amely döntés ellen – a Ve. 130. § (1) bekezdése alapján – az Alkotmánybírósághoz, mint jogorvoslati fórumhoz lehet fordulni.

Az Alkotmánybíróság soron kívül dönt a kifogásról: helybenhagyja az OVB döntését, vagy megsemmisíti azt és új eljárásra kötelezi az OVB-t. Az Alkotmánybíróság az OVB döntését mind tartalmi, mind eljárási szempontból vizsgálhatja; különös hangsúlyt kap azonban az OVB mérlegelésén alapuló döntés, vagyis a kérdés egyértelműségéről hozott döntés felülvizsgálata [az ezzel kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlathoz lásd pl. 51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392.; 52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 399.; 53/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 414.].

Az Nsztv. 10. §-ában meghatározott feltételeknek megfelelését bizonyító, az Alkotmánybíróság előtt kifogással meg nem támadott, vagy az Alkotmánybíróság által helybenhagyott hitelesítő határozat alapján az Országos Választási Iroda vezetője (a hitelesítési szakasz lezárásaként) hitelesítési záradékkal látja el az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát. Ez alapján indulhat el a népszavazás következő szakasza, az aláírásgyűjtés (mely az Alkotmány 28/E. §-a alapján legfeljebb 4 hónapig tarthat), melyet az aláírások ellenőrzésének szakasza követi. Az aláírások ellenőrzéséről az OVB gondoskodik; az ellenőrzés során statisztikai és matematikai módszerekkel azt vizsgálják, hogy az aláírások száma eléri-e az Alkotmányban előírt számokat. E szakasz az OVB-nek az ellenőrzés eredményéről hozott határozatával zárul, mellyel szemben a Legfelsőbb Bíróságnál lehet jogorvoslattal élni.

Az aláírások ellenőrzésének eredményéről az OVB elnöke haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét, aki azt az Országgyűlés legközelebbi ülésnapján bejelenti. Ekkor kezdődik a népszavazás elrendelésének szakasza.

A népszavazás elrendelésére irányuló, érvényes kezdeményezésről az Országgyűlés a bejelentést követően kötelező népszavazás esetén 15 napon belül köteles dönteni. Ha az OVB határozatában azt állapította meg, hogy a népszavazási kezdeményezés érvényes (összegyűlt a megfelelő számú aláírás), az Országgyűlés az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésének kógens rendelkezése szerint köteles elrendelni a népszavazást.

Az Országgyűlés – akár népszavazást elrendelő, akár az elrendelést elutasító – határozata ellen a Ve. 130. § (2) bekezdése alapján 8 napon belül lehet kifogással élni, az Alkotmánybírósághoz címezve, ám az OVB-hez benyújtva. Az Alkotmánybíróság soron kívüli eljárásban bírálja el a kifogást; döntésével vagy helybenhagyja az Országgyűlés határozatát, vagy megsemmisíti azt és új eljárásra kötelezi az Országgyűlést. A kifogással nem támadott, vagy az Alkotmánybíróság által helybenhagyott határozattal elrendelt népszavazás időpontját a köztársasági elnök tűzi ki.

Ezt követi magának a népszavazás lebonyolításának a szakasza, majd a szavazatok összesítése és az eredmény megállapítása, mely szakaszban az OVB jár el. Az eredményes ügödöntő népszavazás alapján hozott döntés az Országgyűlésre kötelező.

b) A népszavazási eljárás folyamatában az Alkotmánybíróság tehát a kifogás jogintézményén keresztül, két alkalommal: a Ve. 130. § (1) bekezdése alapján az aláírásgyűjtő ív hitelesítésével kapcsolatos OVB határozat („hitelesítési kifogás”), illetve a Ve. 130. § (2) bekezdése alapján az Országgyűlésnek a népszavazás elrendelésével kapcsolatos határozata („elrendelési kifogás”) esetében járhat el jogorvoslati fórumként.

Az OVB eljárása és a hitelesítési kifogás

ba) A Ve. 130. § (1) bekezdése szerinti alkotmánybírósági vizsgálatra az első szakaszban, még az aláírásgyűjtés megkezdése előtt kerül sor. 52/1997. (X. 14.) AB határozatában (ABH 1997, 331., a továbbiakban: Abh.) maga az Alkotmánybíróság fogalmazta meg azt a követelményt, hogy a népszavazási kérdésnek az alkotmányossági és egyéb szempontú vizsgálatára előzetesen, még az aláírásgyűjtés megkezdése előtt sor kell, hogy kerüljön. Eszerint: „[a]z állampolgároknak a népszavazással kapcsolatos jogai védelme érdekében a jogbiztonság megköveteli: már az aláírásgyűjtés megkezdése előtt fel kell tártani és el kell dönteni azokat a jogvitákat, amelyek a szóban forgó tárgykör népszavazásra bocsáthatósága, illetőleg a kérdés megfogalmazása kapcsán felmerülhetnek. Nem szabad ugyanis – sem helyi, sem országos népszavazás keretében – kitenni a választópolgárokat annak, hogy csak utólag, az aláírásgyűjtés befejezése után derüljön ki: azt a kérdést, amelynek népszavazásra bocsátását támogatták, nem a törvény által megkövetelt módon fogalmazták meg, illetőleg a tárgykör valamely okból nem képezheti népszavazás tárgyát. (...) A kötelező népszavazásnál ezeknek az intézményi garanciáknak arra kell szolgálniuk, hogy a nép általi

hatalomgyakorlás erre az esetre vonatkozó lényeges ismérveit, a zavartalan közvetlenséget, különösen a népszavazás és az ahhoz szükséges eljárási folyamat képviseleti befolyástól való függetlenségét és önállóságát, továbbá többségét biztosítsák. A kötelező népszavazás alkotmányi szabályozásának megfelelően ezek a garanciák tehát első sorban eljárási jellegűek, s azt kell biztosítaniuk, hogy a népszavazás a kezdeményezéstől eljuthasson a megtartásig, s ezt kizárólag az érintett választópolgárok akarata befolyásolhassa. (...) A kötelező népszavazás garanciarendszere két elv uralma alatt áll: az egyik a sui generis garanciális intézményrendszer kialakítása (lásd preventív intézmények, pl. a kérdések, aláírásgyűjtő ívek vizsgálata); továbbá a kötelező népszavazás természetétől idegen, azt megzavaró beavatkozások kifejezett tilalma – ide tartozik a képviseleti szervek közbeavatkozása saját népszavazási kezdeményezéssel – a közvetlen hatalomgyakorlás eljárási folyamata alatt. Az eljárás minden pontján, ahol (...) olyan döntés születik, amely a folyamatot megzavarhatja, sőt célba érését megghiúsíthatja, a bírói, illetőleg alkotmánybírósági jogorvoslat alkotmányos követelmény. A másik elv az alkotmányos szervek együttműködési kötelezettsége. Ezen követelmények közé tartozik az is, hogy a népszavazásban érintett szervek a Kormánytól kezdve az Országgyűlésig és a köztársasági elnökig – eme alkotmányos kötelezővel összhangban járjanak el. A már megkezdett kötelező népszavazási eljárási folyamat megzavarásától és megghiúsításától való tartózkodás kötelezése ebből az alkotmányos elvből, amely a jogállamiság elvére [Alkotmány 2. § (1) bekezdése] vezethető vissza, szintén következik.” (ABH 1997, 331, 343, 344–345.)

Ebből következően az OVB előzetesen, az aláírásgyűjtő ív hitelesítése során vizsgálja egyrészt azt, hogy a kérdés megfelel-e az alkotmányi követelményeknek. Az Alkotmánybíróság értelmezései alapján a népszavazásból kizárt tárgyköröket nem pusztán az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdése tartalmazza, hanem más tilalmak is levezethetők magából az Alkotmányból [lásd pl. 25/1999. (VI. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251.; illetve 28/1999. (X. 6.) AB határozat, ABH 1999, 290.]. Az OVB másrészt vizsgálja, hogy a kérdés egyértelmű-e, vagyis az alapján az állampolgár kétség nélkül meg tudja-e állapítani, hogy miről dönt, és az Országgyűlés számára is egyértelmű-e, hogy a döntéshez kapcsolódóan milyen kötelezettségek terhelik. Harmadrészt az aláírásgyűjtő ívnek formailag is meg kell felelnie a Ve.-ben meghatározott feltételeknek.

A 64/1997. (XII. 17.) AB határozatában (ABH 1997, 380., a továbbiakban: Abh1.) az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a „tiltott tárgykörök” alkotmányi szintre emelése egyben azt is jelenti, hogy a jövőben bármely kizáró okot csak alkotmányi szinten lehet megfogalmazni. Az előbbieken felsorolt szempontokon túl más szempontok (pl. célszerűségi, időszzerűségi szempont vagy az adott kérdés aktualitásának felvetése) szerinti vizsgálat, és ez alapján az aláírás ív hitelesítésének megtagadása alkotmányellenes lenne.

A Ve. 130. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az OVB döntését vizsgálja felül, mégpedig mind tartalmi, mind formai szempontból. Az Alkotmánybíróság az eljárás ezen szakaszában azt vizsgálja tehát, hogy a kérdés megfelel-e a felsorolt alkotmányossági és törvényi követelményeknek, ezeken belül az egyértelműségi követelménynek. Az Alkotmánybíróság ezenfelül vizsgálhatja az OVB konkrét döntéshozatali eljárásának a törvényességét is.

bb) Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban rámutatott arra is, hogy az Alkotmány 28/C. § (2)–(3) bekezdés szerinti kötelező népszavazás „mindegyik eleme az érdekelt választópolgárok »befolyása« alatt áll: a kezdeményezés, a kérdés megfogalmazása és a kikényszeríthetőség is (azzal, hogy megfelelő számú támogató gyűlik össze). Az ügy ura a közvetlen hatalomgyakorlás mindegyik ismérvét tekintve a »nép«. A népszavazás Alkotmányban meghatározott »hatáskörén« [28/C. § (5) bekezdés] belül az Országgyűlésnek nincs lehetősége sem a kezdeményezés, sem a kikényszeríthetőség befolyásolására. Ellenkezőleg: köteles minden »kiszolgáló«, megvalósító cselekményt teljesíteni a szavazás megtartására, majd pedig annak eredménye szerint eljárni. E kötelessége nemcsak a szükséges eljárási tennivalókra terjed ki, hanem magában foglalja a tartózkodást is minden olyan döntéstől vagy mulasztástól, amely befolyásolná vagy megghiúsítaná a független és közvetlen hatalomgyakorlás megvalósítását, s köteles más szerveket is távol tartani ettől. (...) A 28/C. § (2) bekezdésből következő kötelezettség címzettje az Országgyűlés, a kötelezettség pedig a fentiek szerint egyszerre pozitív és negatív tartalmú. (...) A kezdeményezés támogatottságának teljesülése automatikusan a képviseleti szerv fölé helyezi a közvetlen hatalomgyakorlást. Az Országgyűlés az adott népszavazási kérdés tekintetében végrehajtói szerepbe kerül, s azt kell biztosítania, hogy a közvetlen hatalomgyakorlás eljárását ne fenyegetse semmi, egészen az eredményes népszavazásig, amikor ez a kötelessége tartalmira fordul (ti. a döntés végrehajtására). Mivel a „szabad tárgyakon” belül az eljárás uralkodik a közvetlen hatalomgyakorlás alkotmányi szabályaiban, védelmének az eljárás egészére ki kell terjednie, attól kezdve, hogy a kezdeményezés megindul.” (ABH 1997, 331, 340, 341.)

Ebből az következik, hogy ha az aláírásokat az OVB ellenőrizte, és azt állapította meg, hogy a hitelesített aláírásgyűjtő íveken legalább 200 000 érvényes aláírást összegyűjtöttek, vagyis hogy a népszavazási kezdeményezés érvényes, akkor az Országgyűlés – az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdése alapján – végrehajtó szerepbe kerül. Az Alkotmány ezen kogens rendelkezése alapján az Országgyűlés köteles elrendelni a népszavazást, mégpedig szó szerint ugyanabban a kérdésben, amelyre az aláírásokat összegyűjtötték [Nsztv. 13. § (2) bekezdése]. Az Országgyűlésnek tehát sem arra nincs lehetősége, hogy a kérdést módosítsa, sem arra, hogy vizsgálja: a kérdés megfelel-e az alkotmányi, illetve törvényi követelményeknek.

Az Országgyűlés népszavazást elrendelő határozatának kötelező tartalmi elemeit az Nsztv. 14. § (2) bekezdése ha-

tározza meg, ezek: 1. annak megállapítása, hogy a népszavazás ügydöntő vagy véleménynyilvánító-e (ennek alapját az a ténykérdés adja, hogy a népszavazás kötelezően elrendelendő vagy fakultatív-e, vagyis, hogy hány aláírás gyűlt össze, illetve, hogy ki a népszavazás kezdeményezője); 2. a népszavazásra bocsátott konkrét kérdés; és 3. rendelkezni kell a népszavazás költségvetéséről.

Az országgyűlési eljárás és az elrendelési kifogás

bc) Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (2) bekezdésében meghatározott hatáskörében már nem az OVB, hanem az Országgyűlés határozatát vizsgálja felül, esetlegesen az Országgyűlést utasíthatja új eljárásra. Ebből következően az Alkotmánybíróság e döntés-felülvizsgálati jogköre alapján abban a kérdésben dönthet, hogy az Országgyűlés határozata tartalmazza-e az Nsztv. 14. § (2) bekezdése szerinti kötelező tartalmi elemeket, és hogy 1. az Országgyűlés helyesen állapította-e meg, hogy a népszavazás ügydöntő vagy véleménynyilvánító-e; 2. a kérdés megegyezik-e az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdéssel; 3. az Országgyűlés megfelelően rendelkezett-e a népszavazás költségvetéséről. Az Alkotmánybíróság vizsgálhatja továbbá az Országgyűlés konkrét döntéshozatali eljárásnak a törvényességét. Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (2) bekezdésében biztosított hatáskörében eljárva arról határozhat tehát, hogy az Országgyűlés eljárása és maga a meghozott határozat – a fenti szempontok alapján – törvényes-e. Az Alkotmánybíróság a népszavazási eljárásnak ebben a szakaszában – a népszavazást elrendelő országgyűlési határozat után – az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésében foglalt kötelező erejű rendelkezéseknek van alávetve: az elrendelési kifogás elbírálásakor az elrendelésig tartó eljárást vizsgálva kell meghozni a döntését, de a kérdés tartalmát már nem vizsgálhatja. A kérdés tartalmának (hitelesítésének) a vizsgálata és az országgyűlési határozatnak ezen az alapon való megsemmisítése szöges ellentétben állna az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésével és az Alkotmánybíróság azon korábbi határozataival, amelyek a jogbiztonság elvére hivatkozva előírták, hogy a kérdés hitelesítése (OVB határozata és esetlegesen annak Alkotmánybíróság általi felülvizsgálata) után a kérdés tartalmi vizsgálatára nem kerülhet sor, maga az Országgyűlés is végrehajtó szerepbe kerül.

bd) A kétfajta kifogás (az OVB hitelesítéssel kapcsolatos határozata, illetve az Országgyűlés népszavazás elrendelésével kapcsolatos határozata ellen benyújtható kifogás) alapján az Alkotmánybíróság által elvégezhető felülvizsgálat eltérő jellegét, tartalmának különbözőségét mutatja az is, hogy a jogalkotó a feltételek meghatározásakor tudatosan különválasztotta a kétfajta jogintézményt (két külön bekezdésben szabályozta, szemben például azzal, hogy az alkotmánybírósági döntés tartalmát – helybenhagyó, illetve megsemmisítő és új eljárásra utasító – egy bekezdésben, mindkét szerv határozata vonatkozásában egy-

ségesen határozta meg). Ezt mutatja az is, hogy az Országgyűlés a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény, valamint az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény módosításáról szóló 2000. évi XXII. törvénnyel különböző határidőket állapított meg a kétfajta kifogás benyújtására, indokolva ezt azal, hogy míg az OVB döntése ellen benyújtott kifogás benyolult, mélyebb elemzést igénylő jogi kérdésekre épül, melyek elemzése hosszabb időt vesz igénybe, addig a népszavazás elrendelésekor, illetve annak elutasításakor már csak az lehet a jogorvoslat tárgya, hogy az Országgyűlés törvényesen rendelte-e el a népszavazást vagy tagadta azt meg.

c) A korábbiakban kifejtettekből következik egyrészt az, hogy mind az OVB, mind a jogorvoslati szervként eljáró Alkotmánybíróság az aláírásgyűjtő ív hitelesítésével kapcsolatos döntése meghozatalakor csak az Alkotmány 28/B. § (1), illetve 28/C. § (5) bekezdésében, valamint az Nsztv. 10. §-ában meghatározott szempontok alapján vizsgálhatja magát a kérdést, egyéb szempontot (pl. célszerűség, időszerűség) a vizsgálatba nem vonhat be. Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően vizsgálhatja azt is, hogy az OVB eljárása a törvényeknek megfelelt-e, így a megszületett döntés formailag is törvényes volt-e.

Következik másrészt az, hogy magának a kérdésnek az alkotmányossági, törvényességi és tartalmi vizsgálatára a jelen törvényi feltételek mellett kizárólag a hitelesítési szakaszban, az aláírásgyűjtés megkezdése előtt, a Ve. 130. § (1) bekezdése alapján benyújtott kifogás elbírálása során kerülhet sor. Ennek indoka, hogy a választópolgár nem hozható olyan helyzetbe, hogy utólag derüljön ki: alkotmányos joga gyakorlására adott helyzetben nem is lett volna lehetőség. Ezt az Alkotmánybíróság hangsúlyozottan kiemeli az Abh1.-ben, amelyben a Ve.-t – az Abtv. akkor hatályos 1. § a), valamint 21. § (1) bekezdésének a) pontja alapján, előzetes normakontroll hatáskörében – még törvényjavaslat formájában vizsgálta. Az Abh1.-ben idézi egyrészt az Abh. rendelkező részének II./2. pontjában megfogalmazott követelményt: „[a]z Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében megjelölt jogállamiság szerves részét képező jogbiztonság megköveteli, hogy a törvény létesítésén megfelelő jogintézményt a népszavazási kezdeményezés alapjául szánt kérdések előzetes alkotmányossági vizsgálatára”. (ABH 1997, 331, 332.) Majd az Abh1. megállapítja: „[e] követelménynek megfelelően a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 130. § (1) bekezdése – mind a fakultatív, mind a kötelező választópolgári kezdeményezésű népszavazásra kiterjedően – úgy rendelkezik, hogy »az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást az Alkotmánybíróság soron kívül bírálja el«. (ABH 1997, 380, 384–385.)

Harmadrészt az Alkotmánybíróság – amennyiben az aláírással összegyűjtése után az OVB ellenőrizte azokat, és megállapította, hogy a népszavazási kezdeményezés érvényes – a népszavazás elrendelésével kapcsolatos országgyűlési határozathoz benyújtott kifogás kapcsán tartalmi

vizsgálatot csak a bc) pontban leírt szűk körben végezhet, illetve az Országgyűlés eljárásának törvényességét ellenőrizheti. Az országgyűlési határozat megsemmisítésére akkor van lehetősége, ha az Országgyűlés a döntést adott tartalommal nem hozhatta volna meg, vagy annak valamely eleme nem felel meg a törvényi követelményeknek. Az Alkotmánybíróság a népszavazási eljárás elrendelési szakaszában a Ve. 130. § (2) bekezdése alapján járhat el; az Országgyűlés határozatát, mégpedig egy egyedi országgyűlési határozatot vizsgál; a kifogás funkciója a törvényi szabályok megtartásának ellenőrzése.

Ezen kifogás bevezetésére az Abh1. alapján került sor. Az Abh1. elfogadásának egyik történeti előzménye az volt, hogy az Országgyűlés egy, a választópolgárok által kezdeményezett népszavazás megtartását egy másik, a saját hatáskörében később kezdeményezett népszavazással megelőzve kívánta megakadályozni. Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság azt állapította azonban csak meg, hogy a törvényjavaslat „nem biztosítja az Alkotmánybírósághoz benyújtandó alkotmányossági panasz intézményét az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésében meghatározott kötelező népszavazás elrendelésére irányuló kezdeményezés Országgyűlés által történő elutasítása esetén”. Az Alkotmánybíróság nem írt tehát elő olyan általános kötelezettséget, amely alapján bármely, a népszavazás elrendelésével kapcsolatban hozott országgyűlési határozattal szemben biztosítani kellene az Alkotmánybírósághoz fordulást. Álláspontom szerint a törvényalkotó egy kellőképpen át nem gondolt és több szempontból is funkciótlan kifogást épített be a Ve. 130. § (2) bekezdésbe azáltal, hogy nemcsak az elrendelést elutasító, hanem a népszavazást elrendelő országgyűlési határozat ellen is lehetővé tette a kifogás – bárki által való – benyújtását annak ellenére, hogy a kérdés már több vizsgálaton ment keresztül (OVB, majd kifogás után az Alkotmánybíróság vizsgálata, ezt követően az aláírással hitelesítésével kapcsolatos vizsgálat a rendelkezésre álló legfelsőbb bírósági jogorvoslati lehetőséggel).

d) A Ve. 130. § (2) bekezdése szerint a – bárki által kezdeményezhető – jogorvoslat a népszavazási eljárás elrendelési szakaszában hozott döntés ellen vehető igénybe; e szakasz kezdőidőpontja az OVB ellenőrzésének eredményét tartalmazó döntés Országgyűlésnek való bejelentése. Sem az Alkotmány, sem az Nsztv., illetve a Ve. nem biztosítja az Országgyűlésnek azt a jogot, hogy ebben a szakaszban vizsgálhassa a népszavazási kérdés alkotmányosságát [erre csak az OVB, illetve a Ve. 130. § (1) bekezdése alapján, jogorvoslati fórumként eljárva az Alkotmánybíróság jogosult az eljárás egy korábbi szakaszában]. A Ve. 130. § (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság vagy helybenhagyja az Országgyűlés határozatát, vagy megsemmisíti azt, és új eljárásra kötelezi az Országgyűlést. Az Országgyűlés új eljárása a népszavazási eljárás elrendelési szakaszának megismétlése, melynek során az Országgyűlésnek az a kötelezettsége, hogy korrigálja azt az (eljárás) hibát, amelyet előző eljárásában elkövetett, és amiért hatá-

rozatát az Alkotmánybíróság megsemmisítette. Mivel a megismételt elrendelési eljárásban sem biztosít sem az Alkotmány, sem más törvény az Országgyűlés számára olyan jogot, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő, hitelesített kérdést, illetve annak alkotmányosságát vizsgálja, ezért az Nsztv. 13. § (2) bekezdéséből következően az Országgyűlésnek a népszavazást ismételten az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdésben kell elrendelnie.

Olyan eljárási szabályok sincsenek, melyek értelmében az Országgyűlés visszajuttathatná a népszavazási eljárást abba a szakaszba, amelyben a kérdés alkotmányosságáról dönteni lehet, vagyis a hitelesítés szakaszába. Az ilyen tartalmú szabályok tulajdonképpen annulálnák a korábban összegyűjtött, megfelelő számú aláírást; ez azonban több alkotmányos rendelkezést sértene. Sérülne egyrészt az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében foglalt közvetlen hatalomgyakorlás elve (amely megvalósulásakor megelőzi a közvetett hatalomgyakorlást); másrészt a 2. § (1) bekezdésében megfogalmazott jogbiztonság elve; harmadrészt ellentétes lenne az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésének kógens rendelkezésével is; és ellentétes lenne az Alkotmánybíróság korábbi határozataival, többek között az Abh.-val és az Abh1.-gyel, valamint az azokban megfogalmazott követelményekkel.

A Ve. 130. § (2)–(3) bekezdése alapján lefolytatott, megismételt országgyűlési eljárás meg kell, hogy maradjon tehát a népszavazási eljárás elrendelési szakaszában, nem kerülhet vissza egy korábbi – így például a hitelesítési – szakaszba. Az Országgyűlés csak a saját eljárása során elkövetett hibát korrigálhatja: ha nem olyan tartalmú határozatot hozott, amelyet az Alkotmány és törvények alapján hoznia kellett volna; vagyis valamely szabályt nem tartott be és a kötelező határozati tartalomtól eltért. A korábbi határozatában szereplő népszavazási kérdést egy esetben módosíthatja: ha az elrendelő határozatban feltett kérdés nem felel meg szó szerint az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdésnek; ez esetben a kérdést ez utóbbira kell javítani.

Az Alkotmánybíróság korábbi – így pl. 1997-es – határozataiban leírt követelmények az Alkotmánybíróságra magára is kötelezőek, nevezetesen, hogy a kérdés hitelesítése és az aláírássok összegyűjtése, majd ellenőrzése után a „nép” népszavazást kezdeményező akarata kell, hogy érvényesüljön, valamint, hogy az Országgyűlés által elrendelt népszavazást az Alkotmánybíróság sem állíthatja le a kérdés hitelesítési vizsgálata alapján (akár vizsgálta a kérdést az OVB határozata ellen benyújtott hitelesítési kifogás alapján, akár – mivel nem nyújtottak be hitelesítési kifogást – nem). Ez ellentétes lenne az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság-jogbiztonság követelményével, amelyet az Alkotmánybíróság hangsúlyozott alkotmányos elvként fogalmazott meg mind az Abh.-ban, mind az Abh1.-ben. Az Alkotmánybíróságot – önmaga szerepét és funkcióját, valamint döntéshozatalának terjedelmét illetően, a saját maga által leszögeezett elvek alapján – kötik ezek a precedensértékű határozatok. Az elrendelési kifogás kapcsán az Alkotmánybíróság hatáskörének ezzel

ellentétes értelmezése ellentétes lenne az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésével, ami az Országgyűlésre, de az Alkotmánybíróságra is kötelező, de ellentétes lenne az Alkotmánybíróság 1997-ben hozott, többször hivatkozott határozataival is. A zavar abból adódik, hogy a törvényalkotó 1998-ban hozott rendelkezésével nemcsak a népszavazás elrendelését megtagadó országgyűlési határozat ellen biztosította a kifogás benyújtásának lehetőségét és az Alkotmánybíróság felülvizsgálatát, hanem az Abh1. szándékán, és az abban kifejtettekén túl – részleteiben kellőképpen át nem gondoltan – a népszavazást elrendelő országgyűlési határozat ellen is lehetővé tette az elrendelő országgyűlési határozattal szemben a bárki által benyújtható kifogást.

Mivel az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (2) bekezdése alapján az Országgyűlés elrendelő határozatát vizsgálja felül, a kérdést tartalmilag akkor sem vizsgálhatja, ha erre az eljárás korábbi, hitelesítési szakaszában – a Ve. 130. § (1) bekezdése szerint benyújtott kifogás hiányában – nem volt lehetősége.

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy az Országgyűlés a népszavazás elrendelésekor végrehajtói szerepben van: amennyiben az OVB megállapítja a népszavazási kezdeményezés érvényességét (kellő számú érvényes aláírás), akkor az Országgyűlés az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésének kógens rendelkezése alapján egy „végrehajtási” döntést hoz (népszavazást elrendelő határozat meghozatala), mely döntés során (kifejezett ezirányú hatásköri szabály hiányában) tartalmilag nem vizsgálhatja a kérdést, így annak egyértelműségét sem. Az Nsztv. 14. § (2) bekezdésében foglalt tartalommal meghozott országgyűlési határozattal szemben van lehetőség a kifogás előterjesztésére, e határozat törvényessége kérhető számon az Országgyűlésen. Ehhez képest az Alkotmánybíróság felülvizsgálata is a „végrehajtási” döntésre (az országgyűlési határozatra), ennek a törvényességére kell, hogy vonatkozzon, a kérdés tartalma, egyértelműsége sem az Országgyűlés általi „végrehajtási” döntés meghozatala során, sem pedig a kifogás Alkotmánybíróság általi elbírálása során az eljárás ezen szakaszában már nem vizsgálható. Az Alkotmánybíróság maga is a végrehajtási eljárás résztvevőjeként jár el már az elrendelési kifogás alapján, alkotmányos szerepe, funkciója és döntéshozatalának terjedelme – a saját határozatában kifejtett elvek és követelmények szerint – ehhez igazodik. Az Alkotmánybíróság hatásköre sem lehet abszolút – bárhol, bármikor, bármit, bármilyen terjedelemben vizsgálhat, és bármilyen határozatot hozhat – mert ez ellentétes lenne az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdésében előírt rendelkezéssel: országos népszavazást kell tartani legalább 200 000 választópolgár kezdeményezésére. Ez független attól, hogy egyébként az Alkotmánybíróság korábban vizsgálta-e már a kérdés egyértelműségét, és ha igen, úgy milyen eredménnyel.

e) Az Alkotmánybíróság jelen határozatával elbírált ügyben, az Országgyűlés népszavazást elrendelő határozata ellen a Ve. 130. § (2) bekezdése szerint benyújtott kifogásokban az indítványozók egyrészt azért kérték a határozat megsemmisítését, mert álláspontjuk szerint az abban

szereplő kérdés a jogi körülmények változására tekintettel már nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműségi követelménynek.

Másrészt az Országgyűlés eljárásának a törvényellenességét az egyik indítványozó azért állította, mert álláspontja szerint az Országgyűlés addig nem rendelkezhetett volna el a népszavazást, amíg nem alkotta meg az Alkotmány 70. § (1) bekezdésében foglalt, az országos népszavazáson való részvételhez való jog gyakorlásához szükséges eljárási szabályokat.

Az Alkotmánybíróságnak álláspontom szerint az indítványok alapján azt kellett volna megállapítania, hogy egyrészt a népszavazási eljárásnak az elrendelési szakaszában, a Ve. 130. § (2) bekezdése szerinti kifogás esetén a kérdés tartalmi vizsgálatára már nincs hatásköre, másrészt, hogy az Országgyűlést a népszavazást elrendelő vagy azt elutasító határozata meghozatala során szigorú eljárási szabályok kötik. Így az Nsztv. 14. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a népszavazás elrendelésére irányuló kezdeményezésről az Országgyűlésnek kötelező népszavazás esetén az Országgyűlésnek való bejelentését követő 15 napon belül döntenie kell. E határidőtől eltérni nem lehet, különösen nem az Országgyűlésnek a saját mulasztására hivatkozva.

Az Alkotmánybíróságnak – megállapítva egyrészt a kérdés tartalmi vizsgálata vonatkozásában hatáskörének hiányát, másrészt azt, hogy az Országgyűlés eljárása az indítványban felvetett szempontból törvényes volt – kizárólag az országgyűlési határozatot kellett volna helybenhagynia, és a kérdés tartalmáról, időszerűségéről, annak értelmezéséről még megjegyzés formájában sem lett volna szabad nyilatkoznia.

3. Az Alkotmánybíróság határozatának, az abban foglalt levezetésnek általános, alkotmányos jogrendszerfejlesztő szerepe kellett volna, hogy legyen azzal, hogy elvi élel és érvényességgel határozza meg az Alkotmánybíróság feladat- és hatáskörét a népszavazási eljáráshoz kapcsolódóan.

Az a két eljárás, amikor az Alkotmánybíróság a népszavazási eljárás során jogorvoslati fórumként jár el (a hitelesítési, valamint az elrendelési kifogás esetén), csak kevés hasonlóságot mutat. Ilyen hasonlóság az, hogy nemcsak a hatáskörrel rendelkező szerv (OVB, illetve Országgyűlés) elutasító (hitelesítést, illetve elrendelést megtagadó) határozata ellen, hanem a helybenhagyó (hitelesítő, illetve elrendelő) határozat ellen is kifogással lehet élni. Másik ilyen hasonlóság az *actio popularis* jelleg, vagyis az, hogy a kifogás benyújtására nemcsak az érdekeltek, hanem bárki jogosult.

Míg azonban az OVB döntése érdemi döntés, melynek során az OVB szükségszerűen értelmezi a feltenni szándékozott kérdés és az Alkotmány, valamint a vonatkozó törvények között fennálló kapcsolatot, és így dönt a kérdés hitelesíthetőségéről, addig az Országgyűlés érdemi döntést nem hozhat, végrehajtói szerepben eljárva, meghatá-

rozott határidő alatt köteles elrendelni a kötelezően elrendelendő népszavazást, ha az előtte eljáró szervek (az OVB, illetve jogorvoslati fórumként esetlegesen eljárva az Alkotmánybíróság és a Legfelsőbb Bíróság) azt állapítják meg, hogy a népszavazási kezdeményezés érvényes (nincs tehát mérlegelési joga a tekintetben, hogy elrendeli-e a népszavazást vagy sem).

Az OVB határozata ellen benyújtott kifogás esetén az Alkotmánybíróság hatásköre kiterjed az OVB határozatának értelmezésére is, vagyis arra, hogy az OVB megfelelően határozott-e a konkrét kérdés alkotmányosságáról. Így a kérdés alkotmányosságáról végső soron az Alkotmánybíróság dönthet, de kizárólag a népszavazási eljárás ezen szakaszában. A kérdés hitelesítését követően a kérdés alkotmányossága már nem vizsgálható [lásd jelen párhuzamos indokolás 2. d) pontja]. Az Alkotmánybíróság az OVB hitelesítési döntésével kapcsolatban természetesen a kérdés alkotmányosságán túl azt is vizsgálhatja, hogy a döntés és az OVB eljárása a törvényi feltételeknek is megfelel-e, vagyis törvényes-e.

Az Országgyűlés határozatával szemben benyújtott kifogás esetén az Alkotmánybíróság törvényességi szempontból vizsgálja a határozatot; ha az Országgyűlés a törvényi feltételeket betartva hozta meg határozatát, az Alkotmánybíróságnak helyben kell azt hagynia. (Így például a népszavazást elrendelő határozatot akkor is a népszavazási kérdés érdemi, tartalmi vizsgálata nélkül kell helybenhagyni, ha a kérdés alkotmányossági vizsgálatára korábban, hitelesítési kifogás alapján nem került sor). Bár a Ve. 130. § (2) bekezdésébe foglalt elrendelési kifogás éppen az Abh1. alapján került be a Ve.-be, az azóta eltelt idő e kifogás, illetve az ezt életre hívó félelmek jogosságát nem igazolta. A népszavazást elrendelő országgyűlési határozat elleni kifogás több szempontból is feleslegesnek, irracionálisnak, sőt károsnak tűnik, mivel hatására a népszavazás elrendelése feleslegesen szenved késedelmet.

A különböző jogorvoslatoknak (az elsőfokú, a másodfokú határozatok elleni jogorvoslatok, a felülvizsgálati kérelem stb.) eljárási típusonként és szakaszonként meghatározott funkciója és garanciális jelentősége van; az egyes jogorvoslati intézmények eltérő terjedelmű és tartalmú döntést tesznek lehetővé. A jogorvoslat eljárás-kötött jogintézmény mindenféle (büntető-, polgári-, peres-, nem peres-, államigazgatási- stb.) eljárásban, így az Alkotmánybíróság eljárásában is. Az Alkotmánybíróság eljárásában a – népszavazási eljárásban igénybe vehető hitelesítési és elrendelési kifogásokat leszámítva – nem létezik kétszer – ugyanabban az ügyben, bár az eljárás más-más szakaszában – igénybe vehető jogorvoslat, illetve jogorvoslatismétlés.

A népszavazási eljárás során igénybe vehető hitelesítési és elrendelési kifogások azonban eltérőek, nem ismételtetik meg egymást.

Az Alkotmánybíróság eljárása is kötött az Alkotmányhoz, az Abtv.-hez, az Alkotmánybíróság ügyrendjéhez és az Alkotmánybíróság idevonatkozó határozataihoz, az al-

kormányos eljárás [Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján jogbiztonságot, kiszámíthatóságot biztosító eljárás] alkotmányos követelményéhez. Alkotmányos jogállamban az alkotmánybírói eljárás is alkotmányos kell, hogy legyen.

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom:

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a Határozat rendelkező részével: az Alkotmánybíróságnak a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján az Országgyűlés 46/2004. (V. 18.) OGY határozatát meg kellett volna semmisítenie.

1. Az Alkotmánybíróság a népszavazás ún. elrendelési szakaszában – ugyanúgy, mint a hitelesítési eljárásban követett gyakorlata szerint – nemcsak jogorvoslati fórumként jár el, hanem alkotmányvédelmi szerepkörében is, azaz: „... alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban.” [Lásd pl. 52/2001. (XI. 29.) AB határozatot és az általa hivatkozott alkotmánybírói határozatokat. ABH 2001. 309, 401.]

Ez utóbbi szerepkör – kiindulva az Alkotmánybíróság 52/1997. (X. 14.) AB határozatából – kétségkívül nagyobb hangsúllyal kell, hogy érvényesüljön az Országgyűlés kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító, mint a népszavazást elrendelő határozata tekintetében. A hivatkozott alkotmánybírói határozat indokolásából egyértelműen következik, hogy az Alkotmánybíróság a népszavazáshoz való jog, mint politikai alapjog védelmében, annak lehetséges garanciájaként fogalmazta meg alkotmányos követelményként a népszavazás tárgyában hozott döntés feletti alkotmánybírói ellenőrzést, elsősorban a megtagadó határozat elleni alkotmánybírói kontroll szükségességét: „Az eljárás minden pontjára, ahol – elsősorban a képviselői szervek részéről – olyan döntés születik, amely a folyamatot megzavarhatja, sőt célbaérését megghiúsíthatja, a bírói, illetőleg alkotmánybírói jogorvoslat alkotmányos követelmény.” (ABH 1997. 331, 345.)

A törvényalkotó ugyanakkor – erre utal a Határozat is – úgy döntött, hogy nemcsak a kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító –, hanem az elrendelő országgyűlési határozat ellen is biztosítja az Alkotmánybíróság felülvizsgálati hatáskörét. Az Alkotmánybíróság ki-

mondta, hogy a népszavazáshoz való jog, mint politikai alapjog minél teljesebb érvényesülését biztosítandó, a jogorvoslati eljárás során hatáskörét „megszorítóan” értelmezi. [52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001. 402.]

Az Országgyűlés „megtagadó” határozata elleni alkotmánybírói kontrollban nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon – a jogorvoslati funkció mellett – a tartalmi vizsgálat, az Alkotmánybíróság alkotmányvédelmi szerepkörének érvényesülése, míg az Országgyűlés „elrendelő” határozata elleni alkotmánybírói ellenőrzésben – általában – nem a tartalmi vizsgálat, hanem a formai, jogorvoslati szerepkör kap elsődleges hangsúlyt. Ha e megszorító értelmezést az Alkotmánybíróság általános alkotmányvédelmi szerepkörére is vonatkoztatjuk, ez nem eredményezheti a népszavazási eljárás alkotmánybírói kontrolljának kettős – jogorvoslati és alkotmányvédelmi – funkciójának kizárólagosan az előbbire való leszűkítését.

A fenti értelmezésben megfogalmazott általános rendező elvek tehát nem tekintendők abszolút mércének: kivételes esetben a népszavazás sorsára, e politikai alapjog érvényesülésére lényeges kihatással bíró új körülmény tartalmi vizsgálati szempontot eredményezhet – érvényesítendő az Alkotmánybíróság alkotmányvédelmi szerepkörét – ha ez a lényeges körülmény alkotmányjogi relevanciával bír a népszavazási eljárás kimenetelére.

Véleményem szerint a konkrét esetben ez történt. Az Alkotmánybíróság 52/2003. (XI. 29.) AB határozatával helyben hagyta a népszavazásra bocsátandó kérdést, s egyben megállapította, hogy „... a feltett kérdés a Eüsztv.-re utal akkor, amikor az ezzel ellentétes törvényről szól, így nem merül fel dilemma, hogy egy eredményes ügydöntő népszavazást követően mely törvényt kellene megsemmisítenie az Országgyűlésnek.” (ABH 1993. I. 595, 600.)

Az Alkotmánybíróság 63/2003. (XII. 15.) AB határozatával – közjogi érvénytelenségre alapítottan – megsemmisítette a népszavazásra bocsátott kérdésben kifejezetten nevesített Eüsztv.-t.

Ez a körülmény álláspontom szerint olyan alkotmányjogi relevanciával bíró lényeges körülmény, ami az Alkotmánybíróság alkotmányvédelmi szerepkörének érvényesítését igényelte volna. [Megjegyzem, hogy a politikai alapjog érvényesülésére érdemben kiható releváns körülmények, új jogi helyzet stb. figyelembevétele az Országgyűlés döntésére is irányadó lehet. Álláspontom szerint az Országgyűlés „végrehajtó szerepére” vonatkozó alkotmánybírói értelmezés [52/1997. (X. 14.) AB határozat, ABH 1997. 331, 341.] nem jelent automatikus, minden mérlegelési lehetőséget kizáró döntési kötelezettséget.]

A kérdés tartalma tehát az aláírásgyűjtés alatt lényegében megváltozott: a célzott törvény kiiktatása a hivatkozott alkotmánybírói határozattal megtörtént. A népszavazásra feltett kérdés az Országgyűlés számára kötelezettséggé a törvény megsemmisítését írja elő, s nem azt, hogy teremtsen meg annak garanciáit, hogy az egészség-

ügyi szolgáltatók ne kerüljenek ki az állami, önkormányzati tulajdonból, mint ezt a Határozat megállapítja. Ezáltal vitatható, hogy az eredeti kérdés alapján kötelezően elrendelendő népszavazásról van-e szó: támogatja-e azt a hitelesített, több mint 200 000 aláírás?

Az alkotmánybíróági határozatokból következően a körülmények annyiban változtak meg, hogy az elrendelendő népszavazás meghatározott tartalmú törvény elfogadásának tilalmára irányul: meg akarják-e akadályozni a választópolgárok azt, hogy az Országgyűlés esetleg az Eüsztv.-t újból, vagy más hasonló tartalmú törvényt elfogadjon. A kérdés e megváltozott tartalmára tekintettel a népszavazás elrendelését mind az Országgyűlés, mind az Alkotmánybíróság mérlegelhetette volna.

A népszavazáshoz való jog és a jogállamiság sérelméhez vezethet, ha a jogi helyzet megváltozása következtében a népszavazáskor a választópolgárok számára nem megállapítható, hogy milyen parlamenti döntés meghozatalát támogatják szavazatukkal.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

I.

1. A többségi határozat alapvetően formai szempontok alapulvételével jut el – ebben a leszűkített keretben maradva helyesen – az indítványokkal támadott 46/2004. (V. 18.) OGY határozat (a továbbiakban: OGY hat.) helybenhagyásáig.

Az e döntés hátterében meghúzódó alkotmánybíróági szerepfelfogással (még pontosabban: e szerepfelfogás ilyen leszűkítésével), az Alkotmánybíróság mozgásterének a többségi határozatban tapasztalható visszaszorításával magam nem értek egyet, s ennek következményeképpen magával az érdemi döntéssel sem.

Előrebocsátom: a többségi döntés – későbbi precedensként alkalmazva – ad absurdum akár olyan következménnyel is járhat, hogy a jövőben az Alkotmánybíróságnak nyilvánvalóan alkotmányellenes eredményre vezető népszavazási döntés megszületésében is segédkeznie kellene. Ha ugyanis a népszavazásra bocsátandó kérdés hitelesítését követően mindenre tekintet nélkül követnénk a többségi határozatban citált elvet, miszerint „... az eljárás fentiekben leírt jogorvoslati jellege miatt a vizsgálatnak erre a kérdésre nem kell kiterjednie”, úgy például egy – már az aláírásgyűjtés ideje alatt megalkotott és kihirdetett, a kifogás elbírálásakor még nem, de a népszavazás megtartásakor már hatályos alkotmánymódosítás eredményeként – népszavazási „tiltott listát” bővítő tárgykör számára is zöld lámpát kellene mutatnia az Alkotmánybíróságnak. Azaz: a maga által vállalt passzivitásával működ-

ne közre (kellene közreműködnie) abban, hogy mindenki által már előre tudott alkotmányellenes eredményt hozó népszavazásra kerüljön sor. Számomra az Alkotmánybíróságnak szélső esetben sem vezethető le ilyen szerepfelfogása.

Álláspontom szerint a többségi határozat fenti érvelése nem vezethető le az ahhoz alapul vett 15/2003. (IV. 18.) AB határozatból és a 74/2002. (XII. 19.) AB határozatból sem, tekintettel arra, hogy mindkét határozat abból indul ki, hogy a népszavazáson felteendő kérdésnek van tárgya, azaz van miről szavazni.

Itt viszont – előrebocsátom – nincs. Ezért valójában a mostani esetben nem is vehetők figyelembe az idézett határozatok, amelyek a kérdés egyértelműségével, s nem pedig okafogyottságával foglalkoznak.

A jelen ügy – éppen az imént hangsúlyozottak miatt – azt követelte volna meg az Alkotmánybíróságtól, hogy hatáskörének értelmezésénél az eljárást meghatározó törvényi rendelkezéseket – vagy éppen ilyen törvényi rendelkezések hiányát – teljes összefüggésükben vizsgálja meg. Ebben pedig az alapvetően meghatározó kiindulópontot a népszavazás intézménye alkotmányos rendeltetésének, szerepének, funkciójának a vizsgálata jelenthette volna.

2. Az ügydöntő országos népszavazás alkotmányos rendeltetése alapvetően abban foglalható össze, hogy a választópolgárok közvetlenül döntenek (dönthetnek) a közvetett hatalomgyakorlást megtestesítő Országgyűlés hatáskörébe tartozó ügyben, néhány – az Alkotmányban meghatározott – tiltott tárgykör kivételével. Az ilyen – eredményes – ügydöntő népszavazáson hozott döntés kötelező az Országgyűlésre.

A népszavazás adott esetben arra kötelezheti az Országgyűlést, hogy alkosson valamely tárgyban és tartalommal egy törvényt, vagy éppen ellenkezőleg: arra kötelezi, hogy helyezzen hatályon kívül egy általa megalkotott törvényt.

Az elbírált ügyben a népszavazási kezdeményezés arra irányult, hogy az Országgyűlés helyezze hatályon kívül az Eüsztv.-t. Az aláírásgyűjtő ív mintáját az OVB hitelesítette, az Alkotmánybíróság az OVB hitelesítő határozatát helybenhagyta. Ezt követően került sor arra, hogy az Alkotmánybíróság – közjogi érvénytelenség címén – megsemmisítette az Eüsztv.-t. A megsemmisítést követően azonban a kezdeményezők és hozzájuk csatlakozó más szervezetek változatlanul tovább folytatták az aláírásgyűjtést annak érdekében, hogy az Országgyűlés „semmisítse meg” az Eüsztv.-t. Ne feledjük tehát: az OVB által hitelesített kérdés az akkor még hatályos Eüsztv. „megsemmisítésére” vonatkozott, s nem pedig arra, hogy egy ilyen törvény megalkotására a jövőben se kerülhessen sor.

A több mint 200 000 aláírás alapján az Országgyűlés – az Alkotmány 28/C. §-a szerint – köteles volt elrendelni az ügydöntő népszavazást; nem is tehetett mást, e tekintetben nem volt mérlegelési joga.

Az Országgyűlésnek ezt az alkotmányosan meghozott döntését az Alkotmánybíróság a kifogások nyomán – a Ve.

130. § (3) bekezdésének megfelelően – helybenhagyja, vagy megsemmisíti és az Országgyűlést új eljárásra utasítja.

Hangsúlyozzuk: az ügy, amelyben az Alkotmánybíróságnak döntenie kell az, hogy urnához szólíthatók-e a választópolgárok olyankor, ha a hitelesített kérdés, amelyre nézve az ügydöntő népszavazást kezdeményezték, többé már nem kérdés, azaz: kérhető-e a választópolgárok állásfoglalása arra nézve, hogy az Országgyűlés helyezze hatályon kívül (az indítványozók szóhasználatában: semmisítse meg) a már hatályon kívül helyezett Eüsztv.-t!

Az Alkotmánybíróság az 52/2003. (XI. 11.) AB határozatában egyértelművé tette: „A sikeres és eredményes népszavazás eredményeképpen nyilvánvaló, hogy az Országgyűlésnek meg kellene változtatnia az Eüsztv.-t. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a népszavazásra feltenni szándékolt kérdés alkalmas arra, hogy annak alapján a jogalkotó eldöntse: fakad-e – pontosan meghatározhatóan – jogalkotási kötelezettsége az akkor hatályos jogszabályok szerint az eredményes népszavazás nyomán.” (ABH 2003. I/601.)

Nyilvánvaló, hogy egy eredményes népszavazás esetén az Országgyűlés csak azt állapíthatja meg, hogy nem kell tennie semmit, mivel már nincs hatályban az az Eüsztv., amelyet – a kezdeményezők változatlan szándéka szerint – hatályon kívül kellene helyeznie.

Határozott álláspontom – éppen erre figyelemmel – az, hogy az Alkotmánybíróságnak a jelen ügy kapcsán kifejezetten meg kellett volna vizsgálnia: egy nyilvánvalóan ilyen eredményt hozó ügydöntő népszavazás betöltheti-e az alkotmányos rendeltetését?

Nézetem szerint – s ezt egybecsengőnek látom az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatával is – az ilyen eljárások megengedése szembefut a népszavazás intézményének alkotmányos rendeltetésével.

A most elbírált ügyben feltehető két kérdés: a) Okafogyott, nem létező kérdésre nézve elrendelt népszavazás igazodik-e az intézmény alkotmányos feladatai megvalósításához? b) A már megkezdett kötelező népszavazási eljárási folyamat megzavarását és meghiúsítását jelenti-e az, ha az Alkotmánybíróság kimondja: az az eredetileg hitelesített kérdés, amelyre nézve az aláírások gyűjtése alkotmányosan megkezdődött és folyt, értelmét veszítette akkor (vagy talán éppen hogy teljesült azzal), hogy az Alkotmánybíróság az Eüsztv.-t megsemmisítette.

Ezekre a kérdésekre nyilvánvalóan csak nemleges válasz adható, amelynek lényege abban áll, hogy a kezdeményezés tárgytalanná, okafogyottá vált, s bár a népszavazási eljárás formálisan megfelel a vonatkozó előírásoknak, tartalmát, célját tekintve azonban eltávolodott az intézmény alkotmányos rendeltetésétől.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróságnak az Eüsztv. hatályon kívül helyezését követően is folytatott aláírásgyűjtés – a megsemmisítést követően gyűjtött alá-

írások – tekintetében meg kellett volna állapítania a népszavazási eljárás, az aláírások közjogi érvénytelenségét.

II.

Kérdés azonban, az Alkotmánybíróságnak van-e mozgástere (hatásköre) abban, hogy a fentiek alapulvételével az Országgyűlés indítványokkal támadott helybenhagyó határozatát megsemmisítse?

Álláspontom szerint – szemben a többségi határozatban foglaltakkal – van ilyen hatásköre. Állításom levezetéséhez azonban kissé tágabb körű elemzést kell végezni.

1. Mindenekelőtt – ismételten hangsúlyozom – egyetértek azzal, hogy az Országgyűlés az Alkotmány 28/C. § (2) bekezdése kogens rendelkezésének megfelelően köteles volt elrendelni a népszavazást, mégpedig ugyanúgy téve fel a kérdést, ahogyan az az aláírásgyűjtő íveken is szerepelt.

Ezt az alkotmányosan meghozott döntést az Alkotmánybíróság a kifogások nyomán – a Ve. 130. § (3) bekezdésének megfelelően – helybenhagyja, vagy megsemmisíti és az Országgyűlést új eljárásra utasítja.

Egyetértek azzal is – sőt azt kifejezetten alá is húzom – hogy az Alkotmánybíróság ilyen esetben jogorvoslati fórumként jár el, jogorvoslati eljárásban dönthet a népszavazásra feltenni szándékozott kérdés alkotmányossága, másrészt a népszavazás elrendelésének, vagy el nem rendelésének a törvényessége tárgyában. A Ve. 130. § (3) bekezdése tehát mérlegelési jogot biztosított az Alkotmánybíróság számára annak eldöntéséhez, hogy az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy megsemmisítse és az Országgyűlést új eljárásra utasítsa. E mérlegelési jogkörében pedig igenis vizsgálhatja azt, hogy az Országgyűlés döntése megfelel-e a törvényi követelményeknek. Ha e körben ugyanis a Ve. 130. § (3) bekezdése csak a passzív résztvevő szerepére kívánta volna kárhozotni az Alkotmánybíróságot, úgy nem adta volna meg számára a választás jogát sem ahhoz, hogy döntsön a helybenhagyás vagy (!) megsemmisítés tárgyában. Nem terelte be tehát a törvényalkotó az Alkotmánybíróságot abba az egyirányú utcába, amely csak a helybenhagyó tartalmú döntés meghozatalát tette volna számára lehetővé.

Az „eredeti” kérdés megfogalmazása – az Alkotmánybíróság 52/2003. (XI. 11.) AB határozata szerint – megfelelt a törvényben foglalt követelményeknek, annak alapján alkotmányosan indulhatott meg a támogató szavazatok gyűjtése. Ezt a kérdést tehát úgy fogalmazták meg, hogy arra akkor egyértelműen lehetett válaszolni. [Nsztv. 13. § (1) bekezdés] Mindaddig alkotmányos is volt ezért az aláírások gyűjtése, amíg az az OVB által hitelesített kérdésre nézve folyt, amíg az Alkotmánybíróság az Eüsztv.-t meg nem semmisítette. Az Alkotmánybíróság 52/2003. (XI. 11.) AB határozata azonban azzal, hogy megsemmisítette az Eüsztv.-t, gyakorlatilag okafogyottá tette a hitele-

sített kérdést, minthogy annak két tagja között szoros tartalmi és logikai kapcsolat volt, s a második tagmondat értelmét veszítette. (A tagmondatok közötti szoros kapcsolatot juttatta kifejezésre az, hogy a két tagmondatot az „ezért” szó kötötte össze). Vizsgálni kellett volna emiatt azt is, hogy az Eüsztv. megsemmisítését követően alkotmányos volt-e még az aláírások további gyűjtése. Ettől az időponttól ugyanis már nem beszélhetünk az OVB által hitelesített aláírásgyűjtő ívről, ezért – megítélésem szerint – az ezt követő aláírásgyűjtés érvénytelen volt.

2. A körülmények tehát a támogató szavazatok gyűjtése során (az eljárás folyamán) jelentősen megváltoztak, amely azt eredményezte, hogy a hitelesített kérdés gyakorlatilag el is tűnt. Nem a kérdés alkotmányossága, hanem annak a hiánya vált meghatározóvá a továbbiakban. Az Eüsztv. megsemmisítését követően az aláírást gyűjtők azonban – mintha mi sem történt volna – továbbra is az Nsztv. 13. § (2) bekezdését tartották szem előtt, amely szerint „a konkrét kérdést a kezdeményezésben” megfogalmazott formában kell népszavazásra bocsátani. Minthogy az eredetileg hitelesített kérdésben az Eüsztv.-re utalás is szerepelt, mi több az ok-okozati kapcsolatban állt a kérdés első felével, annak megsemmisítése után az aláírásgyűjtés már nem a „kezdeményezésben megfogalmazott formában” került az aláírók elé. Ezért – álláspontom szerint – „a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek”. [Nsztv. 10. § c) pontja]. Ez a körülmény pedig lehetőséget nyitott volna az Alkotmánybíróság számára ahhoz, hogy – a Ve. 130. § (3) bekezdésében kapott mérlegelési jogával élve – az OGY hat.-ot megsemmisítse.

Az Alkotmánybíróság – a Ve. 130. § (2) bekezdésében meghatározott döntésfelülvizsgálati jogköre alapján dönthet abban, hogy az OGY hat.-ban feltett kérdés megegyezik-e az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdéssel. Azaz: van hatásköre arra, hogy a kérdést megvizsgálja. Álláspontom szerint ez a hatásköre értelemszerűen kiterjed arra is, hogy észlelje: az Eüsztv. időközben bekövetkezett megsemmisítésének eredményeként az eredetileg hitelesített aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés eltűnt, oka fogyottá, értelmetlenné vált. Nem tudom tehát elfogadni azt az érvelést, hogy ez utóbbi kimondása már nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Annak vizsgálata pedig, hogy „a kérdés megegyezik-e az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdéssel”, azt is értelemszerűen megengedi az Alkotmánybíróságnak, hogy kimondja: az összevetésnek megszűnt a lehetősége azzal, hogy a – kérdésben „megsemmisítésre” kért – Eüsztv. időközben már megsemmisítésre került. Álláspontom szerint csak ez az értelmezés áll összhangban a Ve. 130. § (3) bekezdésében az Alkotmánybíróságnak biztosított mérlegelési (választási) lehetőséggel. Hangsúlyozom: ilyen esetben az Alkotmánybíróság külön törvény alapján, jogorvoslati fórumként jár el.

A fentiekből pedig egyenesen következik az, hogy a már nem létező kérdésre gyűjtött aláírások – számuktól

függetlenül – nem válhatnak ki közjogilag értékelhető hatást sem, azaz: közjogilag érvénytelen az aláírások gyűjtése, s egy ilyen aláírásgyűjtés nem is járhat azzal az eredménnyel, hogy annak kötőereje lenne. Ennek kimondására azonban az Országgyűlés valóban nem jogosult, az Alkotmánybíróság azonban – amely az ilyen ügyek megítélésénél is jogorvoslati fórumként jár el – igen, hiszen jogorvoslati jogkörében eljárva e téren őt korlátozó kifejezett szabály, tilalom nincs.

3. Az Nsztv. 14. § (2) bekezdése értelmében: „Az Országgyűlésnek a népszavazás elrendeléséről szóló határozata tartalmazza, hogy a népszavazás ügydöntő vagy véleménynyilvánító, a népszavazásra bocsátott konkrét kérdést, továbbá rendelkezik a népszavazás költségvetéséről.” Az idézett törvényi rendelkezésben írt „népszavazásra bocsátott konkrét kérdés” a már megsemmisített Eüsztv. után is változatlanul a következő maradt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az egészségügyi közszolgáltató intézmények, kórházak maradjanak állami, önkormányzati tulajdonban, ezért az Országgyűlés semmisítse meg az ezzel ellentétes törvényt?”

A körülmények lényeges megváltozása, amely a jelen esetben az aláírásgyűjtés oka fogyottságához vezetett el, az Alkotmánybíróság gyakorlatában is releváns tényező. [Lásd: 32/1991. (VI. 6.) AB határozat ABH 1991, 129.; 4/B/1993. AB határozat ABH 1993, 767.; 1254/B/1993. AB határozat; 28/1994. (V. 20.) AB határozat ABH 1994, 134.; 66/1995. (XI. 24.) AB határozat ABH 1995, 333.; 36/1998. (IX. 16.) AB határozat ABH 1998, 263.; 22/2003. (IV. 28.) AB határozat ABH 2003. I./235.] Az adott esetben az aláírások gyűjtésére az „eredeti” kérdésre nézve került sor, mégpedig úgy, hogy a kérdésben felhívott törvény már nem is volt hatályban. Ezáltal pedig sem a választópolgárok számára nem volt már világos az, valaképpen mire nézve folyik az aláírások gyűjtése, sem pedig az Országgyűlés nem lehetett tisztában azzal, hogy eredményes népszavazás esetén milyen jogalkotási kötelezettség terheli. Másképpen fogalmazva: az a hitelesített kérdés, amelyre nézve az aláírások gyűjtése folyt, olyan összetett mondatot takart, amelynek első része („Egyetért-e Ön azzal, hogy az egészségügyi közszolgáltató intézmények, kórházak maradjanak állami, önkormányzati tulajdonban...”) kizárólag egy törvény, az Eüsztv. „megsemmisítését” célozta meg („ezért az ezzel ellentétes törvényt semmisítse meg”). Ennek megfelelően – az Eüsztv. megsemmisítése után – oka fogyottá, cél nélkülivé, értelmetlenné vált a hitelesített kérdés első fele is, azaz nem adható annak olyan értelmezés, amely szerint az (puszta szándékként) önállóan is tárgya lehetne (maradhatna) ügydöntő országos népszavazásnak. Ilyen – önálló – aláírásgyűjtő ívet az OVB nem hitelesített. Újlag kiemelem: álláspontom szerint igazában maga az adott esetben eldöntésre váró kérdés tűnt el annak következtében, hogy az oka fogyottá vált. A „szándék” pedig a jelen esetben nem lehet alapja az országos népszavazás megengedhetőségének; ha ezt sze-

retnek elérni a kezdeményezők, az ezt takaró kérdést új eljárásban kell (kellett volna) hitelesíttetniük!

4. A többségi határozat az Alkotmánybíróság értelmezésének határait keresve meghivatkozta az 52/1997. (X. 14.) AB határozatot, amely valóban olyan elvi megállapításokat tett, amelyek meghatározták a népszavazási eljárás szabályozásának irányait is. Helyesen idézi a többségi határozat a következőket is: „Az állampolgároknak a népszavazással kapcsolatos jogai védelme érdekében a jogbiztonság megköveteli: már az aláírásgyűjtés megkezdése előtt fel kell tártani és el kell dönteni azokat a jogvitákat, amelyek a szóban forgó tárgykör népszavazásra bocsáthatósága, illetőleg a kérdés megfogalmazása kapcsán felmerülhetnek. Nem szabad ugyanis – sem helyi, sem országos népszavazás keretében – kitenni a választópolgárokat annak, hogy csak utólag, az aláírásgyűjtés befejezése után derüljön ki: azt a kérdést, amelynek népszavazásra bocsátását támogatták, nem a törvény által megkövetelt módon fogalmazták meg, illetőleg a tárgykör valamely okból nem képezheti népszavazás tárgyát.” Az idézett határozat – általam is helyesnek tartott iménti tartalma – a jelen ügyben felmerült „okafigyottság” elemével tovább gazdagodhatott volna, ami által egy újabb elem erősíthette volna a népszavazás intézményének alkotmányos rendeltetését. Arra mindenesetre megfelelő alapot teremtett, hogy megállapíthatósága révén ne a már lezajlott népszavazási procedura után derüljön csak ki: annak lefolytatása teljesen szükségtelen volt, minthogy az eredetileg alapjául szolgáló kérdés időközben megszűnt kérdéssé lenni. Sajnálom, hogy a korábbi precedens nem épült tovább, hanem ehelyett kőbe véssett szemponttá dermedt, amely (egy újabb irányt vett precedensként) minden egyéb további körülmény kizárásához alapul szolgálhat a jövőben is.

A többségi határozat meggyőzően utal arra, hogy az Alkotmánybíróság mindeddig milyen tevékeny és kezdeményező szerepet vállalt a népszavazás intézménye jogi szabályozásának fejlesztésében, egyáltalán abban, hogy ez a fontos politikai alapjog érvényesítését biztosító intézmény az alkotmányos rendeltetését zavarmentesen betölthesse. A határozat világosan érzékelteti tehát azt a folyamatos „építkezést”, amelyet az eddigi AB határozatok nyomán vállalt fel a törvényhozó. [52/1997. (X. 14.) AB határozat; 64/1997. (XII. 17.) AB határozat; 51/2001. (XI. 29.) AB határozat; 52/2001. (XI. 29.) AB határozat; 53/2001. (XI. 29.) AB határozat] Ezt az építkezést folytathatta volna most tovább az Alkotmánybíróság azzal, hogy megvonja az alkotmányos kereteket de lege ferenda ahhoz is, mi történik akkor, ha az aláírásgyűjtő ív hitelesítése után, de a népszavazás elrendelése előtt a jogi helyzet alapvetően megváltozik. Ilyenkor ugyanis új alkotmányos kérdés merül fel, amelyre új – ugyancsak alkotmányos – választ kell adni.

Sajnálom, hogy az Alkotmánybíróság nem építette tovább a biztosítékokat. E garanciák hiányában e fontos po-

litikai alapjogot megtestesítő intézménnyel – nézetem szerint – vissza lehet élni. Megkockáztatom: a jelen esetben – az Eüsztv. megsemmisítése után – pontosan ez is történt.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István alkotmánybíró különvéleménye

1. Az Alkotmánybíróságnak a népszavazást elrendelő, illetve a kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító országgyűlési határozat vizsgálatakor szélesebb a mozgáster, mint ami a határozatból következik.

A jogszabályok szerint országos népszavazás kezdeményezésekor két esetben juthat szerephez az Alkotmánybíróság: először a kérdés hitelesítésével kapcsolatos OVB határozat elleni kifogások elbírálásakor, másodszor a népszavazást elrendelő, illetve az elrendelést elutasító országgyűlési határozat felülvizsgálatakor.

Az Alkotmánybíróság jelen határozat indokolásában kifejtett értelmezése szerint a Ve. 130. § (2) és (3) bekezdéseiből következően az országgyűlési határozat ellen benyújtott kifogás alapján az Alkotmánybíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy „az Országgyűlés az Alkotmánynak és a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően járt-e el”. Az indokolásból az a következtetés vonható le, hogy az eljárási szabályok betartásának vizsgálatán felül másra nincs hatásköre az Alkotmánybíróságnak.

Véleményem szerint ilyen hatáskör-szűkítést sem az Alkotmány, sem a Ve. 130. §-a nem tartalmaz, és az alkotmánybírósági felülvizsgálat eljárási kérdésekre korlátozása ellentétes az Alkotmánybíróság alkotmányos jogállásával és rendeltetésével. A kifogás keretei között az Alkotmánybíróság köteles alkotmányvédő szerepének megfelelően eljárni, vagyis az OVB, illetve az Országgyűlés határozatának alkotmányosságáról és törvényességéről állást foglalni.

Az országos népszavazást elrendelő, illetve az elrendelést elutasító országgyűlési határozat alkotmánybírósági felülvizsgálatának különösen fontos funkciója lehet abban az esetben, ha a népszavazási kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív hitelesítéséről hozott OVB határozat ellen senki nem élt kifogással, ekkor ugyanis az Alkotmánybíróságnak csak a népszavazást elrendelő országgyűlési határozat elleni kifogás elbírálásakor van lehetősége az 52/1997. (X. 14.) AB határozat által megkövetelt előzetes alkotmányossági vizsgálatra. (Ezzel azonos megítélés alá esik, ha az országgyűlési határozat elleni kifogás az Alkotmánybíróság OVB-határozatát felülbíráló határozatában nem érintett szempontot tartalmaz.) Hasonlóan jelentős szerepe lehet az alkotmánybírósági felülvizsgálatnak akkor is, ha az OVB a megismételt eljárás során tartalmilag nem az Alkotmánybíróság döntésének megfelelő határozatot hozott, és az Országgyűlés az alapján rendelte el a népszava-

zást. Indokoltható lehet az országgyűlési határozat eljárási kérdéseken túlmenő alkotmánybírószági vizsgálata abban az esetben is, ha az Alkotmánybírószágnak a hitelesítési eljárás során hozott döntése után az alkotmányosság, illetve törvényességi szempontból lényeges körülmények jelentős mértékben megváltoztak.

2. Mindebből következően az Alkotmánybírószágnak jelen ügyben szélesebb körben, a fenti szempontokat is figyelembe véve kellett volna megvizsgálnia a támadott országgyűlési határozatot. Egyetértek Dr. Holló András alkotmánybíró különvéleményének azon részével, miszerint az alkotmánybírószági vizsgálatnak ki kellett volna terjednie arra az indítványozói kifogásra, hogy az Eüsztv. megsemmisítése miatt a kérdés elvesztette egyértelmű jellegét. E körben a testületnek azt kellett volna mérlegelnie, hogy az Eüsztv. megsemmisítése és az annak következtében létrejött helyzet alkotmányossági, illetve törvényességi szempontból lényeges körülmények olyan megváltozásának tekinthető-e, amely miatt az Országgyűlés népszavazást elrendelő határozatát meg kell semmisíteni.

Az egyértelműség szempontjából nem a népszavazás kezdeményezőjének „eredeti szándékát” kell feltárni, hanem a kezdeményező által megfogalmazott kérdést kell értelmezni. A kérdés „ezzel ellentétes törvény” szövegrésze egyértelműen az Eüsztv.-re utal. [52/2003. (XI. 11.) AB határozat, ABH 2003, 596, 600.] Az Alkotmánybírószág gyakorlata alapján úgy ítélem meg, az alkotmánybírószági felülvizsgálat szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a magyar jog hatályos rendelkezései milyen szabályokat tartalmaznak a népszavazásra szánt kérdéssel kapcsolatban. [először: 52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 201, 399, 403, 404.] Így egyértelműségi szempontból nem jelent problémát, ha eredményes népszavazás nyomán – az akkor hatályos jogszabályokat figyelembe véve – az Országgyűlésnek nem keletkezik jogalkotási kötelezettsége. Ezért a kifogásnak ezt a részét megalapozatlannak tartom. (E tekintetben egyetértek a jelen határozat indokolásával, de azzal nem, hogy a testület ezt nem tekintette érdemi szempontnak az országgyűlési határozat felülvizsgálatakor. Az alkotmányossági, illetve törvényességi szempontból lényeges körülmények jelentős mértékű megváltozását az Alkotmánybírószágnak meg kellett volna vizsgálnia.)

3. Az Alkotmánybírószágnak továbbá vizsgálnia kellett volna azt az indítványozói észrevételt, amely annak megállapítását kérte: az Országgyűlés mindaddig nem rendelkezhetett volna el a népszavazást, amíg nem alkotta meg az Alkotmány 70. § (1) bekezdésében foglalt, az országos népszavazáson való részvételhez való jog gyakorlásához szükséges eljárási szabályokat. Az Alkotmánybírószág ezt az indítványi felvetést elkülönítette, és azt az Abtv. 49. §-ában biztosított hatáskörében eljárva bírálta el. A vizsgálat eredményeképpen a 32/2004. (IX. 14.) AB határozatban mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg a választójogi szabályozás hi-

nyosságai miatt és felhívta a törvényhozót, hogy jogalkotói kötelezettségének haladéktalanul tegyen eleget. A határozat indokolásából következően alkotmányellenes volna, ha a folyamatban lévő országos népszavazások, illetőleg a szükségessé váló időközi választások lebonyolítására a hiányos törvényi szabályozás alapján kerülne sor. (MK 2004/128. 11050, 11054.) Véleményem szerint alkotmányellenes helyzetben nem tartható népszavazás. Az Alkotmánybírószágnak ezért a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján a népszavazást elrendelő 46/2004. (V. 18.) OGY határozatot meg kellett volna semmisítenie, és az Országgyűlést új eljárásra kellett volna utasítania. Egyúttal meg kellett volna állapítania, hogy az Országgyűlés az országos népszavazás elrendelését megelőzően köteles eleget tenni a 32/2004. (IX. 14.) AB határozatban megállapított jogalkotási kötelezettségének.

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybírószág 34/2004. (IX. 28.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybírószág jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybírószág megállapítja: az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 4. §-ának „a rágalmazásra és a becsületsértésre,” szövegrésze alkalmazásánál az Alkotmány 61. § (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a képviselői felelősségmentesség kiterjedjen az országgyűlési képviselőnek a képviselőtársát, más közhatalmat gyakorló személyt vagy közszereplő politikust érintő – a közügyek megvitatásával kapcsolatos – értéktételeket kifejező véleménynyilvánítására. A mentelmi jog felfüggesztésével kapcsolatos eljárás során irányadó alkotmányos követelmény továbbá, hogy a közszereplő politikus becsületének csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata esetében a parlamenti képviselő mentelmi joga kizárólag akkor függeszthető fel,

ha a képviselő tudta, hogy a közlés, lényegét tekintve, valótlan.

2. Az Alkotmánybíróság az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 4. §-a „a rágalmazásra és a becsületsértésre,” szövegrésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 4. § második mondatának részbeni megsemmisítésére. Az indítványozó álláspontja szerint sérti az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében biztosított véleménynyilvánítási szabadságot, illetve a közérdekű információkhoz való hozzáférés jogát a Kjt. azon rendelkezése, amely alapján a törvényhozó testület tagjaként kifejtett tevékenysége során a képviselő felelősségre vonható az általa közölt tény vagy vélemény miatt, ha az rágalmazást vagy becsületsértést valósít meg. Az indítvány hangsúlyozza, „a Magyar Köztársaság demokratikus jogállamisága nem jelentheti azt, hogy a népszuverenitás joga alapján eljáró, közérdeket szolgáló képviselő nem kérdőjelezheti meg a jogot esetleg sértő közszereplők magatartását”. A közélet tisztaságának érdekében a közszereplők kritikával szembeni tűrőképessége magasabb kell legyen, mint a magánszemélyek esetében – véli az indítványozó.

II.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány alábbi rendelkezései alapján hozta meg határozatát:

20. § „(2) Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik.

(3) Az országgyűlési képviselőt – az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben szabályozottak szerint – mentelmi jog illeti meg.”

„27. § Az Országgyűlés tagjai az állampolgári, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosaihoz, az Állami Számvevőszék elnökéhez és a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez kérdést, a Kormányhoz, a Kormány bármely tagjához és a legfőbb ügyészhez interpellációt és kérdést intézhetnek a feladatkörükbe tartozó minden ügyben.”

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.”

A Kjt.-nek az indítványozó által támadott rendelkezése:

„4. § A képviselő és a volt képviselő bíróság vagy más hatóság előtt nem vonható felelősségre leadott szavazata, továbbá a megbízatásának gyakorlása során általa közölt tény vagy vélemény miatt. Ez a mentesség nem vonatkozik az államtitoksértésre, a rágalmazásra és a becsületsértésre, valamint a képviselők polgári jogi felelősségére.”

A Kjt. képviselői sérthetetlenséget biztosító rendelkezése:

„5. § (1) A képviselőt csak tettenérés esetén lehet őrizetbe venni, és ellene csak az Országgyűlés előzetes hozzájárulásával lehet büntetőeljárást, valamint szabálysértési eljárást indítani vagy folytatni, továbbá büntetőeljárás-jogi kényszerintézkedést alkalmazni.”

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénynek (a továbbiakban: Btk.) a határozat által hivatkozott rendelkezései:

Rágalmazás

„179. § (1) Aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a rágalmazást

- a) aljas indokból vagy célból,
- b) nagy nyilvánosság előtt,
- c) jelentős érdeksérelmet okozva követik el.”

Becsületsértés

„180. § (1) Aki a 179. § esetén kívül mással szemben

a) a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben,

b) nagy nyilvánosság előtt

a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a becsületsértést tettelesen követi el.”

A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvénynek (a továbbiakban: Szabs. tv.) a határozat által említett rendelkezése:

Becsületsértés

„138. § (1) Aki mással szemben a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ vagy egyéb ilyen cselekményt

követ el, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.”

III.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megvizsgálta egyes alkotmányos demokráciáknak a képviselői immunitással kapcsolatos alkotmányos szabályozását, és figyelemmel volt az Emberi Jogok Európai Bíróságának a parlamenti képviselők szólásszabadságát érintő döntéseire.

1. A parlamenti élet szabadságát és a törvényhozók akaratnyilvánításának függetlenségét biztosító jogintézmény, a parlamenti szólásszabadság „öshazája” Anglia, ahol 1541 óta az a király által megerősített jogintézmény, és amelyet az 1688-ban született Bill of Rights 9. cikke a következőképpen garantált: „A parlamenti szólásszabadság, viták és eljárások nem képezhetik nyomozás vagy vád tárgyát a parlamenten kívül semmiféle bíróság vagy más intézmény előtt.” Az angol jogban a képviselők szólásszabadsággal kapcsolatos ügyeit a parlament fegyelmi jogkörében bírálja el. Az Egyesült Államok alkotmánya I. cikkének 6. bekezdése lényegében az angol tradíciót átvéve biztosítja a Kongresszus tagjai számára a mentelmi jogot. „A hazaárulás, súlyos bűncselekmény, vagy békebontás eseteit kivéve szenátorok és képviselők a Kongresszus adott házának ülésszakán való részvétel tartama alatt, valamint oda- és visszamenetelük során mentesek a letartóztatástól; a Kongresszus házaiban tartott beszéd vagy vita miatt más helyen nem vonhatók felelősségre.” A mentelmi jog felfüggesztésének intézményét az amerikai jog nem ismeri, a fenti alkotmányos rendelkezést is a bírói döntések töltik meg tartalommal.

2. A kontinentális jogrendszerekben ismert mentelmi jog kettős természetű, egyrészt – anyagi jellegű szabályként – kizárja a képviselő felelősségre vonását azért a tevékenységéért, amelyet a törvényhozó testület tagjaként hivatásának gyakorlása során fejt ki (felelősségmentesség, immunitás); másrészt – eljárási jellegű szabályként – a parlament hozzájárulásától teszi függővé a felelősségre vonást célzó eljárás megindítását a képviselő azon tevékenységéért is, amelyet a törvényhozó testület tagja nem e minőségében követ el (sérthetetlenség, inviolabilitás).

A képviselők immunitását az Alkotmánybíróság által vizsgált európai demokráciákban az alkotmány szabályozza és azok többsége nem tartalmaz a képviselői felelősségmentességre vonatkozó szűkítéseket.

Az olasz alkotmány 68. cikke, a spanyol alkotmány 71. cikk (1) bekezdése, az osztrák alkotmány 57. cikk (1) bekezdése és 58. cikke, a francia alkotmány 26. cikke,

és az ezzel szinte szó szerint megegyező belga alkotmány 58. cikke, a horvát alkotmány 75. cikk (2) bekezdése, a szlovén alkotmány 83. cikke és a bolgár alkotmány 69. cikke kivétel megfogalmazását mellőzve rendelkezik a képviselői immunitásról. Hasonlóképpen abszolút képviselői immunitást biztosít a norvég alkotmány 66. cikke, és az ír alkotmány 15.10 és 15.13 cikke.

Vannak azonban olyan európai alkotmányok, amelyek a képviselői felelősségmentességet szűkítő feltételeket fogalmaznak meg. A lengyel alkotmány 105. cikke alapján a képviselő nem vonható felelősségre e minőségében kifejtett tevékenységéért, mandátumának ideje alatt és azt követően sem. A képviselő azonban felelősséggel tartozik a Szejmnek, és a Szejm hozzájárulásával a bíróság által is felelősségre vonható harmadik személyek jogainak megsértéséért. A lett alkotmány 28. cikke lehetővé teszi a képviselők bíróság vagy más hatóság előtti felelősségre vonását abban az esetben, ha a képviselő hivatali tevékenysége során tudatosan hamis, vagy a magán-, illetve családi életet érintő becsületsértő kijelentéseket terjeszt. A német alkotmány 46. cikke alapján a képviselőt nem lehet szavazata vagy a Szövetségi Gyűlésen, illetve annak bizottságában kinyilvánított véleménye miatt bírói vagy más hatósági eljárás alá vonni, és nem lehet a Szövetségi Gyűlésen kívül egyéb módon felelősségre vonni. Ez nem vonatkozik a becsületsértő tényállításokra. Ez utóbbi fordulat visszaüt a német büntetőtörvénykönyv 187. §-ára, amely alapján két évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő az, aki jobb tudomása ellenére mással kapcsolatosan olyan valótlan tényről állít vagy híresztel, amely másokat megvető vagy a közfelfogás szerint becsületsértő tartalmú, illetve alkalmas arra, hogy mások hitelét, jó hírét veszélyeztesse. A bűncselekmény minősített esete, ha a rágalmazásra a nyilvánosság előtt került sor, összejövetele hangzott el vagy írásban terjesztette az elkövető. A rágalmazás itt tehát tényállításra vonatkozik, és az elkövetőnek tudomása kell legyen arról, hogy az általa közölt, illetve híresztelt tény hamis.

3. Amint az a fentiek alapján megállapítható, a vizsgált alkotmányos demokráciák a képviselői mentelmi jogot jellemzően alaptörvényükben garantálják és annak terjedelmét, tartalmát is alkotmányukban szabályozzák. Számos alkotmány a képviselői immunitást nem szűkíti, a törvényhozás tagjának minden e minőségében tett kijelentését védelemben részesíti. Néhány európai demokrácia alkotmányában biztosítja a képviselői felelősségmentességet, de maga az alaptörvény fogalmaz meg bizonyos kivételeket; például kiveszi az immunitás köréből a harmadik személy jogait sértő megnyilvánulásokat, a magánszférát érintő kijelentéseket vagy a tudatosan valótlan állításokat.

4. A politikai véleménynyilvánítást, ezen belül a parlamenti szólásszabadságot az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikke is védelemben részesíti, az Emberi

Jogok Európai Bíróságának következetes gyakorlata alapján pedig a kormányzat cselekedete vagy mulasztása a törvényhozó, a bírói hatalom és a sajtó, valamint a közvélemény részéről is alapos vizsgálat alá vethető. A Castells-ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága hangsúlyozta, hogy bár a véleménynyilvánítás szabadsága minden személy becses joga, az különösen fontos a nép által választott parlamenti képviselő számára, aki képviseli a választópolgárokat, jelzi aggodalmaikat, védelmezi érdekeiket. Következésképpen, az ellenzékhez tartozó parlamenti képviselő – mint az adott ügyben Castells – véleménynyilvánítási szabadságának korlátozását a Bíróság a legszigorúbb vizsgálatnak veti alá. (Eur. Court H. R., Castells v. Spain, Judgment of 23 April 1992, Series A no 236, para 42.; megerősíti: Eur. Court H. R., Piermont v. France, Judgment of 27 April 1995, Series A no 314, para 76.) E vizsgálat eredményeképpen az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította: a kormányzatot bíráló újságcikket jegyző képviselővel szemben a spanyol állam szükségtelenül alkalmazott büntetőjogi szankciót, megsértve ezzel az Emberi Jogok Európai Egyezményének a véleményszabadságot biztosító 10. cikkét. Kimondta továbbá, hogy bár Castells szenátor megtehetette volna, hogy a számára korlátlan immunitást biztosító parlamenti ülésen mondja el véleményét, a kormányt bíráló cikkét egy újságban tette közzé, ez azonban nem fosztja meg őt a kormányzat bírálatára vonatkozó jogától. A közelmúltban született döntésében az Emberi Jogok Európai Bírósága ezt megerősítette, hozzátéve, nem csupán az egyébként korlátlan immunitást biztosító parlamenti beszéd esetében indokolt a szólásszabadság különös védelme, hanem helyhatósági szinten is: a politikai vita fontos helyszínénél szolgáló közgyűléseken és a helyi önkormányzat választott képviselőinek az ülésein. (Eur. Court H. R., Jerusalem v. Austria, Judgment of 27 February 2001, Reports of Judgments and Decisions 2001–11, para 36–40.; megerősíti: Eur. Court H. R., Cordova v. Italy, Judgment of 30 January 2003, para 60.)

A parlamenti vita szabadságát, valamint a törvényhozó és a bírói hatalom elválasztásának fontosságát hangsúlyozva döntött úgy az Emberi Jogok Európai Bírósága az A. v. the United Kingdom ügyben, hogy nem sérti az Egyezmény bírói úthoz való hozzáférést biztosító 6. cikkét az abszolút képviselői immunitás. (A. v. the United Kingdom, Judgment of 17 December 2002)

IV.

1. Magyarországon a mentelmi jog érvényesülését hosszú ideig a tanácskozási szabadság és a *salvus conductus* (a képviselők Országgyűlésen való szabad megjelenése) jogintézménye biztosította. A mentelmi jog tételes jogi szabályozására először 1867-ben került sor, bár az 1867: XII. tc. 47–48. §-ai csak az Országgyűlés közös ügyek tár-

gyalására kiküldött bizottsága tagjainak a mentelmi jogát szabályozták. A mentelmi jog fejlődésének egyik fontos állomása az ugyanezen év november 18-án született házhatározat, amely hosszú időre meghatározta a mentelmi jog tartalmát. A magyar közjogban máig hatóan a mentelmi jog forrásaként és magyarázatoként érvényesülő házhatározat biztosította a parlamenti szólásszabadságot, megállapítva, hogy „amit az országgyűlési tag, mint olyan, a házban és a házon kívül mond vagy tesz, azért csak az országgyűlés, és pedig annak azon háza által vonathatik feleletre, melyhez tartozik”, és, hogy a képviselő egyéb cselekményei miatt csak a ház előzetes hozzájárulásával indulhat eljárás. A mentelmi jog szokásjogi szabályai az 1920: I. tc. 3. § (1) bekezdése alapján a Nemzetgyűlés tagjaira is alkalmazandók, az államhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről szóló 1945: XI. tc. 2. § (1) bekezdése pedig „a nemzetgyűlés tagjai részére ugyanazt a mentelmi jogot biztosítja, mint aminőben az országgyűlés tagjai részesülnek”.

Az 1946. évi nemzetgyűlési Házsabály 1. §-a az 1945: XI. tc.-re visszautalva garantálta a mentelmi jog anyagi szabályait, szabályozta a mentelmi eljárás fontosabb kérdéseit, továbbá önálló mentelmi bizottságot létesített (47. §).

Az Alkotmánynak az 1989. évi XXXI. törvénnyel megállapított szövege – bár tartalmazta a mentelmi jog anyagi szabályait – csak a mentelmi jog egyik formáját, a sérthetlenséget szabályozta. Az Alkotmány 20. § (3) bekezdésének eredeti szövege szerint: „Országgyűlési képviselőt az Országgyűlés hozzájárulása nélkül letartóztatni, vagy ellene büntetőeljárást indítani – tettenérés esetét kivéve – nem lehet.”

Az Alkotmány szövegét módosító 1990. évi LIV. törvény, amelyet a Kjtv.-vel együtt alkotott meg az Országgyűlés, a parlamentre bízta a mentelmi jog teljes körű, – a felelősségmentességet is magában foglaló – korszerű szabályozását.

A legtöbb alkotmánnyal ellentétben tehát a magyar alaptörvényben a törvényhozó hatalom kapott felhatalmazást az Alkotmányban deklarált mentelmi jog valamennyi anyagi és eljárási kérdésének szabályozására. Ez a szabályozási felhatalmazás azonban – az Alkotmánybíróság megítélése szerint – nem jelentheti azt, hogy a mentelmi jog törvényi koncepciója függetlenedhet az alkotmányos rend egészétől, jelen ügyben különösen az Alkotmány 8. § (2) bekezdésétől, 20. § (2) és (3) bekezdéseitől, 27. §-ától és a 61. § (1) bekezdésétől, és nem vezethet a mentelmi jog tartalmának a kiüresítésére, a parlamenti szólásszabadság alkotmányosértő korlátozására.

2. Az Alkotmány 20. § (2) bekezdéséből és a képviselői mandátum megszűnésének eseteit felsoroló 20/A. § (1) bekezdéséből levezethető szabad mandátumú képviseleti rendszer lényege a jogi értelemben a választóktól függet-

len, és kizárólag a parlamenttől függő képviselői megbízás. Ez alapján a képviselő a parlamentben szabadon, meggyőződése és lelkiismerete alapján foglal állást, adja le szavazatát. Tevékenységéért és szavazatáért a választók a megbízás ideje alatt felelősségre nem vonhatják, azaz mandátuma a parlament teljes idejére szól, a választók által meg nem rövidíthető. [2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 33, 37–38.] A képviselőnek ezt a parlamenti autonómiából következő függetlenségét mindenekelőtt a mentelmi jog és az összeférhetetlenség jogintézménye biztosítja.

A mentelmi jog a képviselőt a törvényhozás tagjaként megillető olyan jogosultság, amely a parlament működésének szabadságát, függetlenségét, a végrehajtó és bírói hatalom befolyásától való mentességét biztosítja. A törvényhozói akarat ugyanis akkor nyilvánulhat meg szabadon, ha a képviselőket e minőségükben végzett munkájuk és ennek során elhangzott nyilatkozataik miatt, utólag, a törvényhozó hatalmon kívül más felelősségre nem vonhatja.

„A mentelmi jog az országgyűlési képviselői jogálláshoz fűződő jog, a képviselőt nem állampolgári, hanem képviselői minőségében, az Országgyűlés tagjaként megillető jogosultság. Olyan jog, amelyet bár a képviselő jogaként fogalmaz meg az Alkotmány, az Országgyűlés védelmét is szolgálja más hatalmi ágakkal szemben. A mentelmi jog ugyan a képviselő személyes jogaként jelenik meg, e jogával a képviselő mégsem rendelkezhet, mentelmi jogáról a képviselő – a szabálysértési eljárás kivételével – nem mondhat le, mentelmi jogára az eljárás során hivatkozni kell. A mentelmi jog feletti rendelkezés, a mentelmi jog felfüggesztése – a sérthetetlenség körében, ahol erre a Kjt. lehetőségét ad – a parlament joga.” [65/1992. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1992, 289, 291–292.]

Az Alkotmány 20. § (3) bekezdése szerint az országgyűlési képviselőt – a Kjt.-ben szabályozottak szerint – illeti meg a mentelmi jog. A Kjt. 4. §-a alapján a felelősségmentesség a képviselői minőségben végzett munkára vonatkozik; [7/1997. (II. 28.) AB határozat, ABH 1997, 72, 75.] leadott szavazata, továbbá a megbízatásának gyakorlása során közölt tény vagy vélemény miatt a képviselő mentelmi joga nem függeszthető fel. A Kjt. három bűncselekmény – államtitoksértés, rágalmazás, becsületsértés – törvényi tényállását megvalósító cselekményt és a polgári jogi felelősséget kiveszi az immunitás köréből.

Az Országgyűlés e törvényi rendelkezést értelmező 1/1991. (XII. 4.) elvi állásfoglalása szerint ezekben az esetekben nincs anyagi jogi akadálya a felelősségre vonásnak. Az Országgyűlés a Mentelmi, összeférhetetlenségi és mandátumvizsgáló bizottság határozati javaslatának tárgyalását követően – mint sajátos „ítélőszék” – határozatban hoz döntést a jelen lévő képviselők kétharmadának szavazatával a képviselő mentelmi jogának fenntartásáról, illetve felfüggesztéséről.

V.

Az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben arról kellett döntenie, hogy alkotmányosan indokolható-e a képviselői felelősségmentesség köréből kiemelni a becsületsértés és rágalmazás bűncselekményi alakzatainak valamennyi formáját, továbbá a becsületsértés szabálysértési cselekményét.

1. Az Alkotmánynak a vélemény szabadságot, ezen belül a közügyek szabad megvitatását biztosító 61. § (1) bekezdését korlátozza a képviselői felelősségmentességet megszorító Kjt. 4. § második mondata.

A szabad véleménynyilvánítás jogának a kitüntetett szerepét és anyajog jellegét az Alkotmánybíróság már több határozatában megerősítette, hangsúlyozva, hogy ez a kitüntetett szerep nem vezet arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő alapjog korlátozhatatlan lenne, de mindenképpen azzal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie, a vélemény szabadság tehát törvénnyel is csak kivételesen és szűk körben korlátozható egy másik alapjog vagy egyéb alkotmányos érték védelmében. [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167.; 33/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 256.; 1270/B/1997. AB határozat, ABH 2000, 713.; 37/2000. (X. 31.) AB határozat, ABH 2000, 293.; 13/2001. (V. 14.) AB határozat, ABH 2001, 177.; 57/2001. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2001, 484.; 50/2003. (XI. 5.) AB határozat, ABH 2003, 566, 576.; 18/2004. (V. 25.) AB határozat, ABK 2004. május, 393, 396.]

A parlamenti szólásszabadság a véleménynyilvánítás szabadságának lényeges alkotóeleme, amely az Alkotmány 61. § (1) bekezdésének védelme alatt áll. A szabad véleménynyilvánítás érvényesülésének kiemelten fontos helyszíne az Országgyűlés, az a terep, ahol az ország sorsát közvetlenül érintő ügyekben érvek és ellenérvek felsorakoztatását követően döntést hoznak a képviselők. Alkotmányos törvényalkotás nem képzelhető el a parlamenti tanácskozás nyilvánossága és a képviselői felszólalások szabadsága nélkül. A valódi nyilvános vita létrejöttét és az azt követően kialakult törvényhozói akarat szabad kinyilvánítását azonban veszélyezteti a képviselőt a parlamenti vitában tett kijelentése miatti széles körű büntetőjogi (szabálysértési) felelősségre vonás lehetősége. A parlamenti szólásszabadság egyik legfőbb garanciája éppen a mentelmi jog, amely biztosítja, hogy a képviselők az attól való félelem nélkül vitathassák a közügyeket, hogy a parlamentben elmondottakat később felhasználhatják ellenük egy büntető vagy polgári ügyben indult eljárás során.

Emellett a parlamenti képviselők feladatai, ezen belül is a végrehajtó hatalom feletti ellenőrzés „zavartalan, befolyásmentes ellátásához fűződő állami érdek” [60/1994. (XII. 24.) AB határozat, ABH 1994, 342, 363.] indokolja a

képviselők ebbéli minőségükben tett megnyilatkozásaik és cselekedeteik miatti korlátozott felelősségre vonását. Az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik. [Alkotmány 20. § (2) bekezdés] A képviselők feladatának egyik fontos része a végrehajtó hatalom ellenőrzése, amelynek megfelelő ellátásához nélkülözhetetlen a szükséges közérdekű információkhoz való hozzáférés. Ezt szolgálja többek között az Alkotmány 27. §-ában biztosított azon jog, amely alapján az országgyűlési képviselők a kormányhoz, annak bármely tagjához és a legfőbb ügyészhez bármely, a feladatkörükbe tartozó ügyben interpellációt és kérdést, az országgyűlési biztosochoz, az Állami Számvevőszék elnökéhez és a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez pedig kérdést intézhetnek.

A közügyek szabad parlamenti megvitatása tehát, ahogyan azt az Alkotmánybíróság már korábban is hangsúlyozta, „egyfelől a megfelelő törvényalkotás egyik nélkülözhetetlen előfeltétele. Másfelől a szabad parlamenti vita hozzájárul ahhoz, hogy a választópolgárok megfelelő képet alkossanak az országgyűlési képviselők és más fontos közjogi tisztségviselők tevékenységéről, és kellő információk birtokában vegyenek részt a politikai diskurzusban és döntéshozatalban.” [50/2003. (XI. 5.) AB határozat, ABH 2003, 566, 576.]

2. A 30/1992. (V. 26.) AB határozatban foglaltak alapján az emberi méltósághoz való jog a véleménynyilvánítási szabadság korlátja lehet. (ABH 1992, 167, 174.) Az Alkotmánybíróság a 8/1990. (IV. 23.) AB határozata óta az emberi méltósághoz való jogot az ún. „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazásának tekinti, amely általános személyiségi jog egyik aspektusa a magánszféra védelme és a becsületvédelem. Becsületvédelmi jogi eszközöket a polgári, a büntető és a szabálysértési jogban is találunk, és ahogyan arra az Alkotmánybíróság az Abh.-ban utalt, „az emberi méltóság kitüntetett szerepe miatt a jogi felelősség rendjében végső eszközként igénybe vehető büntetőjog sem tekinthető – általánosságban – aránytalanul súlyos reakciónak az egyént becsületében sértő magatartások tekintetében”. (ABH 1994, 219, 229.) Ugyanezen határozat azonban arra is felhívta a figyelmet, hogy a becsület és a jó hírnév védelme, valamint a közügyek szabad vitathatóságának egymásra tekintettel történő értékelése alapján a véleménynyilvánítás szabadsága csak kisebb mértékben korlátozható a közhatalom gyakorlóinak a védelmében, illetve arra, hogy „a közügyek nyilvános megvitatása területén a véleménynyilvánítási szabadság mint alkotmányos alapjog és az alapjogot a becsületvédelem általános büntetőjogi szabályaival vagy külön tényállásokkal korlátozó eszközrendszer viszonyát tekintve az európai demokratikus országok joggyakorlatának trendje egyértelműen a büntetőjogi eszközök háttérbe szorulása és a véleménynyilvánítási szabadság felértékelődése irányába

mutat”. [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 224.]

A Kjt. 4. § kifogásolt fordulatának beiktatásával a jogalkotó a becsület védelmének érdekében korlátozta a parlamenti képviselők politikai véleménynyilvánítási szabadságát. Az Alkotmánybíróság a következőkben azt vizsgálta meg, hogy a Kjt. 4. § második mondata „a rágalmazásra és a becsületsértésre,” szövegrésze alapján milyen magatartásokat nem véd a képviselői felelősségmentesség és hogy indokolható-e alkotmányosan ezen magatartások esetében a szabálysértési/büntetőjogi felelősséggel való fenyegetés.

A Kjt. 4. §-a kifogásolt fordulatát más jogágak törvényei: a Btk. és Szabs. tv. rendelkezései töltik meg tartalommal. A támadott jogszabályi szöveg („a rágalmazásra és a becsületsértésre,”) értelme csak az utalt szabályok (Btk. 179. §, 180. §; Szabs. tv. 138. §) figyelembevételével határozható meg. Arra nézve, hogy a rágalmazás és becsületsértés törvényi tényállások miképpen alkalmazhatók alkotmányosan a közszereplő politikusokat érintő véleménynyilvánításra, a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) ad iránymutatást. Az országgyűlési képviselők büntetőjogi felelősségmentessége tartalmának a meghatározásához ezért elengedhetetlen az Abh. rendelkező részében megfogalmazott alkotmányos követelmények figyelembevétele. A jelen ügyet tehát az Alkotmánybíróság az Abh. alkotmányos követelményeinek logikáját követve bírálta el.

Az Abh. (az alapul szolgáló konkrét ügyből fakadóan) az „elkövetői” oldalon alapvetően az újságírókra, a „sértetti” oldalon a közszereplő politikusokra helyezte a hangsúlyt. Jelen ügyben az „elkövetői” oldalon az országgyűlési képviselők állnak, a „sértetti” oldalon pedig közszereplő politikusok (adott esetben országgyűlési képviselők) is állhatnak. Vagyis a közös pont a „sértetti” oldal. Az, hogy az elkövetők jelen esetben országgyűlési képviselők, nem jelenti azt, hogy az Abh. alkotmányos követelményei a közszereplő politikusok bírálatát illetően ne volnának alkalmazandók, az Abh. rendelkező részében megfogalmazott követelmények ugyanis az adott konkrét ügyön túlmutató megállapításokat tartalmaznak annak érdekében, hogy a közszereplők szabadon bírálhatóak, a közügyek pedig kibeszélhetőek legyenek. Az Abh. a speciális sértettek (hatóság, hivatalos személyek, közszereplő politikusok) vonatkozásában különbséget tett az értékítélet és a ténymegállapítás közlésével megvalósuló bűncselekmények között, büntethetlenné nyilvánítva az előbbi és csak bizonyos esetekben büntethetővé téve az utóbbit.

3.1. Az Abh.-ban megállapított alkotmányos követelmény alapján a hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus becsületének csorbítására alkalmas – e minőségére tett – értékítéletet kifejező véle-

ménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető. (ABH 1994, 219.)

Ez azt jelenti, hogy az országgyűlési képviselő az e minőségében (az Országgyűlés plénuma előtt vagy bizottsági ülésen) tett becsületsértő kijelentés miatt, ha e kijelentés sértette egy másik országgyűlési képviselő vagy közszereplő politikus, büntetőjogilag felelősségre nem vonható. A parlamenti szólásszabadság körébe tartozik, ha a képviselő képviselőtársa (vagy más közszereplő politikus) megbízásával, illetve kormányzati munkájával összefüggésben tesz becsületsértő kijelentést. Az Abh. fenti alkotmányos követelményéből következően – a tetteges becsületsértés esetét kivéve – a képviselővel és más közhatalmat gyakorló vagy egyéb módon közszereplő politikussal szemben becsületsértés a Btk. 180. § (1) a) pontja alapján nem követhető el. Ez visszavezethető azon alkotmányos tételre, hogy a szabad véleménynyilvánítás „különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti”. (ABH 1994, 219, 228.)

A Btk.-ban büntetni rendelt becsületsértés és a későbbiekben hivatkozott rágalmozás törvényi tényállása az Abh.-ban megállapított, és jelen határozatban tovább részletezett alkotmányos tartalommal kell hogy érvényesüljön a jogalkalmazói gyakorlatban.

3.2.1. Az Abh. alapján a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata csak akkor büntethető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény állító, híresztelő, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló személy tudta, hogy a közlés, lényegét tekintve, valótlan vagy azért nem tudott annak valótlanágáról, mert a hivatása vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint – az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjeire tekintettel – elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta. (ABH 1994, 219.)

Ezen alkotmányos követelmény első fordulatának megfelelően a képviselő a képviselőtársát, más közhatalmat gyakorló személyt vagy közszereplő politikust érintő becsületsértő tényállításai közül csupán a tudatosan valótlan állításokért vonható felelősségre büntetőjogilag. Az Abh. ugyanis – az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében garantált politikai véleménynyilvánítás érvényesülése érdekében – meghatározta a Btk. 179. § és a Btk. 180. § alkotmányos tartalmát, és a jogalkalmazónak ezt figyelembe véve kell eljárnia a közszereplő politikusokat érintő, közügyekkel kapcsolatos ügyek elbírásakor.

3.2.2. Az Abh.-ban megfogalmazott alkotmányos követelmény alapján a közszereplő politikussal szembeni becsületsértő tényállítás esetében abban az esetben is büntethető volna az elkövető, ha a tény valótlanágáról azért

nem tudott, mert a tőle elvárható figyelmet, körültekintést elmulasztotta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatában megerősíti, hogy a közügyekre vonatkozó véleménynyilvánítási és sajtószabadság alkotmányos értéktartalma kiemelkedően magas, az Alkotmány 61. § (1) bekezdésének egyik lényegi eleme ugyanis a közügyek szabad megvitatása és a közszereplők bírálhatósága. Az Abh.-ban megállapított fenti alkotmányos követelményt ezért a következőkben foglaltak szerint tartja a jövőben irányadónak.

Az Abh. alkotmányos követelménye alapján a mindenki esetében alkalmazandó becsületsértés és rágalmozás törvényi tényállások csak az Alkotmánybíróság által meghatározott szűkebb keretek között alkalmazhatóak a közhatalmat gyakorló személyek vagy közszereplő politikusok védelmében. A Btk. 179. §-ában foglalt rágalmozás bűncselekménye kizárólag szándékosan követhető el, és a szándékosság megállapításához elegendő, ha az elkövető tudata átfogja: az állított tény alkalmas a becsület csorbítására.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: az Abh. fent hivatkozott alkotmányos követelménye nem jelenti azt, hogy a jogalkotónak a Btk.-t alkalmassá kellene tennie arra, hogy a közszereplőkkel szembeni bírálat esetén gondatlanságból elkövetett rágalmozás miatt büntethető legyen az az elkövető, aki azért nem tudott az általa állított vagy híresztelt, becsület csorbítására alkalmas tény valótlanágáról, mert a hivatása vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint – az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjeire tekintettel – elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta. Ez ugyanis éppen a politikai véleménynyilvánításnak az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében foglalt szabadsága ellen hatna. Az Alkotmánybíróság ezért az Abh.-ban megfogalmazott alkotmányos követelményt a most kifejtettekkel összhangban tartja fenn.

3.3. Az Abh. rendelkező részében megfogalmazott alkotmányos követelményből következően szabálysértési és büntetőjogi felelősséggel tartozik az országgyűlési képviselő a közhatalmat nem gyakorló személlyel, illetve nem valamely közszereplő politikussal szemben elkövetett rágalmozásért és becsületsértésért. A jó hírnév és becsület védelmét a parlamenti vitának, és munkavégzésük során az országgyűlési képviselőknek is tiszteletben kell tartaniuk, a jognak védelmet kell biztosítania a törvényhozás tagjai által, a közügyekkel kapcsolatba nem hozható esetekben a magánszemélyek és a közszereplő politikusok becsülete ellen intézett támadásokkal szemben.

A Kjt. 4. §-a támadott szövegrésze ezért önmagában nem alkotmányosértő, hiszen a magánszemélyek emberi méltósághoz fűződő joga és – a fentiekben megfogalmazott kivételekkel – a közszereplő politikusok becsületének védelme érdekében a közügyeket nem érintő esetekben

szükséges lehet a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása. A Kjtv. e rendelkezése alapján a képviselő a nem közszereplő politikussal szemben elkövetett rágalmazás és becsületsértés, valamint a közszereplő politikust sértő, de nem a közügyeket érintő kijelentését követően az Alkotmány 61. § (1) bekezdése, valamint az Abh.-ban megfogalmazott alkotmányos követelményeknek megfelelően vonható felelősségre, az Alkotmánybíróság ezért a Kjtv. 4. § „a rágalmazásra és a becsületsértésre,” szövegrészének megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

4. Az Alkotmány 20. § (3) bekezdése a Kjtv.-ben rögzített tartalommal biztosítja a képviselők számára a mentelmi jogot. Ez azonban nem vezethet a mentelmi jog tartalmának a kiüresítésére, a parlamenti szólásszabadság alkotmánysértő korlátozására.

„A demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát.” [Abh., ABH 1994, 219, 229.] Ennek elsődleges terepe az Országgyűlés, így a parlamenti vita szükségtelen és alapjogsértő korlátok közé szorításával a törvényhozó testület működési és szólásszabadsága illúzióvá válhat.

A magánszféra védelmét ugyan megbízatásuk gyakorlása során az országgyűlési képviselőknek is tiszteletben kell tartaniuk, a képviselői immunitás Kjtv. 4. §-ába foglalt becsületvédő korlátai azonban, amennyiben azok nem az Abh.-ban és a jelen határozatban foglalt alkotmányos tartalommal érvényesülnek, alkalmasak arra, hogy az országgyűlési képviselőt elriasszák az adott közérdekű információ közzétételétől, és lehetővé teszik a képviselők olyan cselekmények miatti büntetőjogi, illetve szabálysértési eljárásban történő felelősségre vonását, amelyek az Alkotmány 61. § (1) bekezdése és az Alkotmány 27. §-a alapján védelemben részesülnek.

Az Alkotmánybíróság ezért az Abh.-ban a jogalkalmazás számára megfogalmazott alkotmányos követelmény

alapján jelen határozatában kijelölte, hogy milyen körben alkalmazható alkotmányosan a Kjtv. 4. §-ának „a rágalmazásra és a becsületsértésre,” szövegrésze, megállapítva, hogy e fordulat alapján a képviselői felelősségmentesség ki kell hogy terjedjen az országgyűlési képviselőnek a képviselőtársát, más közhatalmat gyakorló személyt vagy közszereplő politikust érintő – a közügyek megvitatásával kapcsolatos – értékitéletet kifejező véleménynyilvánítására. Ezen túl, az Alkotmánybíróság megállapította: a mentelmi jog felfüggesztésével kapcsolatos eljárás során irányadó alkotmányos követelmény, hogy a közszereplő politikus becsületének csorbitására alkalmas tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata esetében a parlamenti képviselő mentelmi joga kizárólag akkor függeszthető fel, ha a képviselő tudta, hogy a közlés, lényegét tekintve, valótlan.

A határozat Magyar Közlönyben való közzétételét az ügy jelentőségére tekintettel rendelte el az Alkotmánybíróság.

Dr. Holló András s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

*Dr. Tersztyánszkyné
dr. Vasadi Éva s. k.,*
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 653/B/2000.

Helyesbítés: A Magyar Közlöny 2004. évi 129. számában kihirdetett, a Határőrség határrendészeti szerveinek és nyomozó hatóságainak illetékességi területéről szóló 18/2004. (VI. 1.) BM rendelet és a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet módosításáról szóló 53/2004. (IX. 15.) BM rendelet 3. §-ának (2) bekezdése helyesen a következő:

»(2) Az R2. 7. számú melléklete 186. pontját követően a következő 187. ponttal egészül ki:

„187. „T” kategóriába tartozó mezőgazdasági vontató pótkocsival»

(Kézirathiba)

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kormányrendelet felhatalmazása alapján jelenteti meg a Miniszterelnöki Hivatal a Magyar Közlöny mellékleteként a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐT**. A lap hetente, szerdánként, tematikus főrészekben hitelesen közli a legfőbb állami, önkormányzati, társadalmi, gazdasági szervek, illetve szervezetek személyi, szervezeti, igazgatási és képzési, valamint a hírközlési tevékenység (frekvenciagazdálkodás, távközlés, postaügy, informatika) közleményeit, továbbá az üzleti élet híreit. Térítési díj ellenében közzé tesszük a Kincstári Vagyoni Igazgatóság vagyonértékesítési pályázatait, az állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, parlamenti pártok, kamarák, helyi önkormányzatok, egyházak, különböző képviselők közleményeit. Fizetett hirdetésként – akár színes oldalakon is – helyet kaphatnak az Értesítőben a gazdálkodó szervezetek, egyetemek, alapítványok, de magánszemélyek közérdeklődésre számot tartó közlései is.

Őszintén reméljük, hogy a hírek, információk, közlemények egy lapban történő pontos és rendszerezett formában való közreadásával sikerül hatékonyabbá és eredményesebbé tenni előfizetőink tájékozódását a hivatali és üzleti életben. Az érdeklődők számára egyébként hasznos információkat is nyújt a lap.

Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2004. május 1-jétől az Európai Unió hivatalos nyelveként magyarul is megjelenik. A hivatalos lap L és C sorozatból áll.

Az L (Legislation) sorozatban kerülnek kiadásra az Európai Unió hatályos jogszabályai, az ún. elsődleges jogforrások (alapító szerződések, csatlakozási szerződések, társulási szerződések), továbbá az alábbi jogforrások: *rendeletek, irányelvek, határozatok*.

Az EU Hivatalos Lapjában történő közzétételt követően az évfolyam és a kötet számára, valamint a megjelenés dátumára hivatkozással, cím szerint, 2004. május 1-jétől folyamatosan tájékoztatást adunk a hivatalos lap L kiadásában megjelenő jogi aktusokról a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő **Hivatalos Értesítőben**.

A lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. címen, levélcím: 1394 Budapest 62., Pf. 357; faxszám: 318-6668.

2004. évi éves előfizetési díja: 10 764 Ft áfával.

A **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** egyes számai megvásárolhatók a kiadó közlőboltjában: 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Telefon/fax: 267-2780.

M E G R E N D E L Ő L A P

Megrendelem a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** című lapot példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

Megrendelő neve:

címe (város/község, irányítószám):

utca, házszám:

Ügyintéző (telefonszám):

2004. évi előfizetési díj fél évre 5382 Ft áfával ☐

egy évre 10 764 Ft áfával ☐

Számlát kérek a befizetéshez. ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát.

Kelt.:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény rendelkezik — többek között — a Magyar Köztársaság Kormánya hivatalos lapjának, a **Határozatok Tárá**nak megjelentetéséről.

A Határozatok Tárát szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal a Szerkesztőbizottság közreműködésével, évente mintegy 60 alkalommal jelenik meg.

A Határozatok Tára a Kormánynak azokat a határozatait (kétezres) közli, amelyeknek közzétételét a Kormány elrendelte, továbbá tartalmazza a miniszterelnök határozatait, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter határozatait, valamint a minisztériumok, az országos hatáskörű szervek, az önkormányzatok közleményeit, hirdetményeit, különféle tájékoztatóit, továbbá azokat a közleményeket stb., amelyeket a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter engedélyez.

A Határozatok Tára megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén (Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6.; postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357) vagy a 318-6668 faxszámán.

Éves előfizetési díja 2004. évre: 16 836 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlőnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel./fax: 267-2780).

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a

HATÁROZATOK TÁRA

című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

Előfizetési díj egy évre: 16 836 Ft áfával. ☐

fél évre: 8 418 Ft áfával. ☐

Csekket kérek a befizetéshez ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Miniszterelnöki Hivatal és a Belügyminisztérium közös szerkesztésében havonta megjelenő

ÖNKORMÁNYZATOK KÖZLÖNYE

az önkormányzatok számára működésük során hasznos és nélkülözhetetlen tájékoztatói forrás.

A kiadvány első három része az önkormányzatokat érintő, újonnan kihirdetett jogszabályokat (törvények, rendeletek — ideértve az önkormányzati rendeleteket is —, alkotmánybírósági és egyéb határozatok) közli. Negyedik főrésze közleményeket, pályázati felhívásokat és tájékoztatásokat (szaktárcák közleményei, az Állami Számvevőszék ajánlásai, az önkormányzatok által elnyerhető támogatások pályázati feltételei, az önkormányzatok éves pénzügyi beszámolóit, alapító okiratok stb.) tartalmaz.

Az **Önkormányzatok Közlönye** előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) címén (postacím: 1394 Budapest 62. Pf. 357) vagy a 318-6668 fax-számán.

2004. évi éves előfizetés díja: 4140 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlönyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel./fax: 267-2780).

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük az **Önkormányzatok Közlönye** című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Tisztelt Olvasó!

A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2002. évi XI. tv. alapján megalakult az Informatikai és Hírközlési Minisztérium, amely — a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. tv. 59. §-ában megjelölt keretek között — megalapította az *Informatikai és Hírközlési Közlöny* elnevezésű hivatalos lapját. E lap célja, hogy a minisztérium ügykörébe tartozó vagy azt érintő kihirdetett minden jogszabályt, közzétett országgyűlési határozatot, kormányhatározatot, iránymutató alkotmánybíróági határozatot, továbbá végzést, miniszteri utasítást, közleményt, tájékoztatót, pályázatot és annak eredményét, valamint a szakterületek vállalkozásainak és magánszemélyeknek a lap profiljába illő hirdetéseit folyamatosan, összefogottan, jól áttekinthetően ismertesse az érdekelt szakmai körökkel. A lap kéthetenként, a hónap közepén és végén jelenik meg.

Reméljük, hogy a lap rövidesen hasznos és nélkülözhetetlen tájékoztatási eszköze lesz az informatika, továbbá a hírközlés területén tevékenykedő valamennyi szervezetnek és állampolgárnak.

Az **Informatikai és Hírközlési Közlöny** előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) címén (postacím: 1394 Budapest 62. Pf. 357) vagy a 318-6668 faxszámán.

2004. évre megállapított előfizetés díja: 15 732 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlönnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel./fax: 267-2780).

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük az **Informatikai és Hírközlési Közlöny** című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

2004. évre megállapított előfizetés díja: 15 732 Ft áfával.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A Magyar Hivatalos Közlönykiadó gondozásában 2004. január 1-jétől jelenik meg a Közbeszerzések Tanácsának hivatalos lapja, a

KÖZBESZERZÉSI ÉRTESÍTŐ

A Közbeszerzési Értesítő megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. címén (postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357.) vagy a 318-6668 faxszámán.

Éves előfizetési díja 2004. évre: 94 700 Ft, fél évre: 50 000 Ft, negyedévre: 26 100 Ft. Példányonként megvásárolható a kiadó közlőnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel./fax: 267-2780).

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a

KÖZBESZERZÉSI ÉRTESÍTŐ

című lapot példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város/község, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

Előfizetési díj	egy évre	94 700 Ft	☐
	fél évre	50 000 Ft	☐
	negyedévre	26 100 Ft	☐

Csekket kérek a befizetéshez ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

04136

9770076240143

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.

A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Pulay Gyula. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.
Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönypoltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2004. évi éves előfizetési díj: 73 140 Ft. Egy példány ára: 161 Ft 16 oldal terjedelemig, utána +8 oldalanként +161 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbeli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

04.2511 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.